

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Plzeň 2017

Lucie Strejcová

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická
Katedra občanského práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Nepominutelný dědic a jeho vydědění

Předkládá: Lucie Strejcová

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Nepominutelný dědic a jeho vydědění“ zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

V Plzni dne 29. 3. 2017

Lucie Strejcová

.....
Lucie Strejcová

Poděkování:

Ráda bych na tomto místě poděkovala svému vedoucímu diplomové práce JUDr. Jindřichovi Psutkovi, Ph.D. za cenné a užitečné rady, připomínky a odbornou pomoc.

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Vymezení pojmu nepominutelný dědic	4
2.1	Právo na zaopatření	8
2.2	Účast nepominutelného dědice v řízení o pozůstalosti	11
2.2.1	Právo na výhradu soupisu	15
3	Povinný díl.....	17
3.1	Pojem.....	17
3.2	Výpočet, zápočet, výplata	18
3.2.1	Výpočet.....	18
3.2.2	Zápočet.....	20
3.2.3	Výplata.....	23
4	Vydědění.....	26
4.1	Prohlášení o vydědění	26
4.2	Vydědění mlčky a po právu	28
4.3	Negativní závěť	29
4.4	Zákonné důvody vydědění	30
4.4.1	Vydědění nepominutelného dědice, který zůstaviteli neposkytl potřebnou pomoc v nouzi	32
4.4.2	Vydědění nepominutelného dědice, který o zůstavitele neprojevuje opravdový zájem, jaký by projevovat měl.....	33
4.4.3	Vydědění nepominutelného dědice, který byl odsouzen pro trestný čin spáchaný za okolností svědčících o jeho zvrhlé povaze	34
4.4.4	Vydědění nepominutelného dědice, který vede trvale nezřízený život	35
4.4.5	Vydědění nepominutelného dědice, který zadlužen nebo si počíná marnotratně.....	36
4.4.6	Vydědění nepominutelného dědice, který je nezpůsobilý dědit	38
4.4.6.1	Důvody dědické nezpůsobilosti	39
4.5	Zřeknutí se dědického práva	44
4.6	Odmítnutí dědického práva	46
4.7	Vzdání se dědického práva.....	48
5	Závěr	50

Resumé.....	52
Zdroje.....	54

1 Úvod

Téma, které jsem si zvolila pro svou diplomovou práci je téma nepominutelný dědic a jeho vydědění. Jedná se o oblast dědického práva, které je odvětvím občanského práva. Právě dědické právo upravuje přechod majetkových práv zůstavitele na další osoby, jeho dědice, kdy k tomuto dojde při splnění požadovaných zákonných předpokladů, kterými jsou smrt, existence dědictví, dědický titul a způsobilý dědic. Jelikož dědické právo dříve či později zasáhne do práv každého člověka, domnívám se, že by každý měl mít alespoň základní povědomí o této oblasti práva.

Toto téma jsem si zvolila především proto, že rekonstrukce českého soukromého práva měla bezesporu vliv na vztahy každého jednotlivce v naší společnosti. Pokud se jedná o úpravu hlavy třetí v občanském zákoníku, tedy dědictví, je mnohem rozsáhlejší, propracovanější a někdy i složitější oproti předchozí právní úpravě. Je to způsobeno především zavedením nových institutů jako např. dědické smlouvy či odkazu. Co se týká rozsahu, z původních 27 ustanovení je nyní dědictví věnováno 245 ustanovení hlavy III, části třetí občanského zákoníku, dále pak institut darování pro případ smrti a nelze opomenout procesní ustanovení týkající se řízení o pozůstalosti, které obsahuje zákon o zvláštních řízeních soudních. Došlo tedy k zásadním změnám, které si zaslouží větší pozornost.

Při vypracovávání mé diplomové práce budu vycházet především z textu občanského zákoníku, z důvodové zprávy k zákonu č. 89/2012 Sb., občanskému zákoníku, komentářů, odborné literatury, odborných článků a judikatury. Jelikož judikatury v souvislosti s novou právní úpravou příliš není, budu využívat judikaturu k občanskému zákoníku č. 40/1964 Sb., která je použitelná a lze k ní tedy přihlídnout.

Cílem mé diplomové práce bude především snaha popsat současnou právní úpravu nepominutelného dědice a jeho vydědění, popsat změny, které nastaly s novou právní úpravou a pokusit se o co nejsystematičtější pojetí této části dědického práva.

Vlastní text diplomové práce je rozčleněn do třech kapitol, které jsou dále děleny do jednotlivých podkapitol.

V první kapitole se budu věnovat vymezení pojmu nepominutelný dědic, jeho právu na povinný díl a dalším právům, stejně tak jako postavení nepominutelného dědice v řízení o pozůstalosti. Zaměřím se na zásadní změny týkající se nepominutelného dědice a budu se věnovat jeho podílu z pozůstalosti. Samostatná podkapitola bude věnována právu na zaopatření, které je úzce spjato s ochranou nepominutelného dědice. Zmíním především právo na nutnou výživu, slušnou výživu a nutné zaopatření. Dále pak bude podkapitola věnována, jak již jsem uvedla, účasti nepominutelného dědice v řízení o pozůstalosti, kde se pokusím především vymežit případy, ve kterých je nepominutelný dědic účastníkem v řízení.

Povinný díl bude obsahem druhé kapitoly. Povinný díl představuje právo nepominutelných dědiců a je spojen především se zásadou, že zůstavitel není neomezeným pánem svého majetku, ale má současně určitou odpovědnost za své potomky, ať už za potomky, které zplodil nebo například osvojil. Nepominutelnému dědici povinný díl náleží v případě, kdy ho zůstavitel v pořízení pro případ smrti z části nebo zcela opominul a zároveň s tímto musí být kumulativně splněny i další podmínky. V této kapitole se budu věnovat právě samotnému pojmu povinný díl, jeho vymezení, velikosti, výpočtu, zápočtu a následné výplatě. Půjde především o pojmy jako zjištění hodnoty majetku, jeho soupis, jednotlivé zápočty na povinný díl a s tím související výplata v penězích, formou odbytného nebo vydáním určité věci z pozůstalosti.

Poslední, třetí kapitola bude věnována vydědění. Jelikož jsou nepominutelní dědici zvlášť chráněni a občanský zákoník jim zakládá právo na povinný díl, tak jedinou cestou, jak je může zůstavitel tohoto práva zbavit, je cestou vydědění. Pokusím se popsat, k čemu vydědění vede a jaké náležitosti musí obsahovat prohlášení o vydědění. Věnovat se v samostatné podkapitole budu vydědění mlčky a po právu, které je současnou právní úpravou nově upraveno, a podkapitolu věnuji negativní závěti, kterou může zůstavitel zabránit v dědění jiné osobě než nepominutelnému dědici. Zásadní podkapitolou budou jednotlivé zákonné důvody vydědění, jejichž výčet je taxativně vymezen v občanském zákoníku. V této části půjde především o jejich vymezení, o přiblížení jejich formulačních změn, porovnání s předchozí právní úpravou a celkové přiblížení těchto důvodů. Pokusím se v této podkapitole uvést i příklady z judikatury, která je dle mého názoru nezbytná k vymezení jednotlivých důvodů vymezení.

Nepominutelný dědic může být vyloučen ze svého dědického práva, jak z důvodu vydědění a dědické nezpůsobilosti, ale také z důvodu zřeknutí se svého práva, stejně tak jako v případě odmítnutí či vzdání se dědictví. Proto budu těmto důvodům věnovat samostatné podkapitoly.

2 Vymezení pojmu nepominutelný dědic

V této kapitole se budu věnovat nepominutelnému dědici jako takovému, jeho vymezení, postavení, jeho právu na povinný díl a dalším právům, stejně tak jako postavení nepominutelného dědice v řízení o pozůstalosti. A ráda bych zde zmínila i právo na zaopatření, které úzce souvisí s institutem nepominutelného dědice.

Na úvod bych chtěla podotknout, že nová právní úprava řadu dřívějších institutů změnila, vyjmula či řadu z nich nově začlenila, s tím, že mnoho z nich je právě převzatých či inspirovaných z dřívější platné úpravy za účinnosti obecného zákoníku občanského. Co se však nezměnilo, je postavení dítěte v případě dědické zákonné posloupnosti. Zůstalo zachováno pořadí v rámci dědických tříd intestátní dědické posloupnosti, kdy dle § 1635 občanského zákoníku dědí společně s manželem, manželkou, či registrovaným partnerem, partnerkou zůstavitele i děti, všichni stejným dílem.

Stejně tak jako v případě pořadí v rámci dědických tříd intestátní dědické posloupnosti, nedošlo ke změně v případě okruhu nepominutelných dědiců, velmi často se řešilo, zda původní okruh rozšířit po vzoru jiných právních úprav, především zahraničních, o další osoby, například o manžela zůstavitele či jeho rodiče. Domnívám se, že rozšířením okruhu osob, tedy nepominutelných dědiců, by bylo vhodné především proto, že by tímto došlo ke zmenšení povinných dílů jednotlivých dědiců, a tedy ke zvětšení testovací volnosti zůstavitele jako takové, kdy tento princip je součástí nové koncepce dědického práva, jak se budu zmiňovat později. Nepominutelnými dědici tedy i nadále zůstávají, jak je uvedeno v § 1643 občanského zákoníku, „*děti zůstavitele a nedědí-li, pak jsou jimi jejich potomci*“.¹ Občanský zákoník tedy své formulace nečiní rozdíl mezi dětmi narozenými v manželství či mimo něj, stejně tak jako mezi dětmi pokrevními či osvojenými.

V § 1643 občanského zákoníku je uvedeno „nedědí-li“ což znamená, že dítě zůstavitele:

- dědictví odmítlo, dle § 1487 ObčZ,
- je dědicky nezpůsobilé, dle § 1481 a §1482 ObčZ,
- nebo bylo vyděděno, dle § 1646 a následujícího ObčZ,

---

¹ § 1643 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

- předem se zřeklo svého dědického práva smlouvou se zůstavitelem, dle § 1484 ObčZ,
- či zemřelo před zůstavitelem, potažmo současně s ním, dle § 1479 ObčZ.

O jednotlivých bodech, vyjma posledního, bude pojednáno v samostatných částech mé diplomové práce. V případě, kdy nemá zůstavitel žádných potomků, není tímto ve své testovací volnosti omezen.

Další nezměněnou částí je odlišné postavení nepominutelného dědice v případě, kdy se jedná o dítě zletilé či nezletilé. Avšak co se týká zákonného povinného podílu, doznal tento institut změn, vzhledem k výpočtu odvozeného od zákonného dědického podílu. Pokud se totiž jedná o dítě zletilé, náleží mu alespoň jedna čtvrtina jeho zákonného povinného podílu, pokud o dítě nezletilé, pak alespoň tři čtvrtiny zákonného povinného podílu. Tímto snížením jednotlivých podílů došlo k posílení testamentární volnosti zůstavitele, kdy tento princip je odrazem nové koncepce dědického práva, která spočívá v tom, že rozhodující slovo má zůstavitel.²

V § 1642 občanského zákoníku je stanoveno, že „*nepominutelnému dědici náleží z pozůstalosti povinný díl*“. Jak bude vyloženo v samostatné kapitole, nepominutelnému dědici je přiznáno právo na povinný díl, a toto mu náleží v případě, kdy ho zůstavitel v pořízení pro případ smrti z části nebo zcela opominul. S touto podmínkou musí být kumulativně splněny i další, a to že nepominutelný dědic je dědicky způsobilý, svého dědického práva se nezřekl, potažmo práva na povinný díl, a také nebyl platně vyděděn. Toto právo je nepominutelnému dědici dáno, avšak je na něm, aby své právo na povinný díl uplatnil.

S právem na povinný díl jsou spojena i další, která náleží nepominutelnému dědici, jedná se o právo:

- být přítomen při odhadu (soupisu pozůstalosti), vznášet dotazy a připomínky (§ 1655 odst. 2 ObčZ a § 179 ZŘS),*
- navrhnout, osvědčí-li obavu z předlužení dědice, odloučení pozůstalosti (§ 1709 ObčZ),*

² Srov. ŠVESTKA, J; DVOŘÁK, J.; FIALA J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-579-5, str. XXII.

A jak jsem již zmínila, k dalšímu posílení testamentární volnosti by došlo i případným rozšířením okruhu nepominutelných dědiců.

- c) *aby byl zapsán do veřejného seznamu přímo po zůstaviteli, jde-li o věc zapsanou do tohoto seznamu a bylo-li mezi ním a dědicem ujednáno, že nepominutelnému dědici bude namísto zaplacení vydána věc z pozůstalosti (§ 1654 odst. 2 ObčZ),*
- d) *a také povinnost se poměrně účastnit jak na zisku, tak na ztrátě pozůstalosti, a to až do určení povinného dílu (§ 1656 ObčZ),*
- e) *na poměrné vyúčtování podílu na zisku a ztrátě pozůstalosti od smrti zůstavitele až do určení povinného dílu (§ 1656 ObčZ),*
- f) *na nutnou výživu (§ 1665 ObčZ).*³

Změnu doznal samotný pojem nepominutelný dědic, pro tuto práci klíčový, který nahradil pojem neopomenutelný dědic užívaný v předchozí právní úpravě, tak dle důvodové zprávy se zákoník vrací ke klasické, tradiční české právní terminologii, od níž se občanské zákoníky z roku 1950 a roku 1964 postupně odvrátily zavedením některých slovakismů při unifikaci českého a slovenského práva, jako je právě pojem neopomenutelný dědic.⁴

To, co je také poznamenáno změnou, je možnost dovolání se neplatnosti závěti z důvodu opomenutí zůstavitele dědického práva nepominutelného dědice a s tím související postavení takového dědice jako dědice ze zákona. Poslední pořízení již není z důvodu tohoto opomenutí neplatné a pozůstalost tedy připadne osobám, které zůstavitel uvedl a tak, jak si přál. Neplatnost pořízení pro případ smrti dle předchozí právní úpravy, které se navíc nepominutelný dědic musel dovolávat, vedla dle mého názoru, k velkému množství sporů, především proto, že zakládala společné majetkové vztahy mezi nepominutelným dědicem a dědici závětními. Nepominutelný dědic má tedy právo na povinný díl, kdy pořízením pro případ smrti nelze zkrátit toto jeho právo, pokud se ho nepominutelný dědic nezřekl, či nedošlo k jeho platnému vydědění, ale o tom dále.

Z tohoto plyne, že nepominutelný dědic není chráněn jako osoba, které náleží dědické právo, nýbrž jen právo na povinný díl, a tím pádem nemusí být v postavení dědice vzhledem k zůstaviteli, pozůstalosti či jiným dědicům. Autoři Klička a Svoboda k tomuto uvádějí následující: „*Nepominutelný dědic není ve skutečnosti dědicem, nýbrž je toliko věřitel. Z právního hlediska na něho můžeme*

---

³ SVOBODA, J.; KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-266-3, str. 23.

⁴ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. [online]. [cit. 2016-11-07] Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>, str. 24.

pohlížet jako na zákonného odkazovníka.“⁵ Co se týká občanského zákoníku, tak v něm není přiznáno nepominutelnému dědici přímo právo na podíl z pozůstalosti, jak již jsem uvedla dříve, ale právě pouze v § 1654, přesněji odstavci prvním, právo na peněžní částku rovnající se hodnotě jeho povinného dílu. Zmíněné právo poté nepominutelný dědic uplatňuje u dědiců, proto je vůči nim v postavení právě věřitele.

Podíl z pozůstalosti, přesněji majetek, je možné získat v různých podobách. Jednou z možností, jak získat dědický podíl z postavení přímého zákonného dědice, je získat jej jako dědic závětní či smluvní. V případě tohoto dědění nepominutelný dědic nezískává pouze majetek, aktiva z pozůstalosti, ale i pasiva, s tím, že povinnost k úhradě dluhů je omezena. Dle § 1685 odst. 2 občanského zákoníku je nezletilé dítě vždy dědicem s výhradou soupisu, což v praxi znamená, že za dluhy je poté odpovědno jen do výše získaného dědictví. A v případě dítěte zletilého, má možnost výhrady soupisu pozůstalosti využít a vyhnout se tak případným vysokým dluhům, které mohou po zůstavitele přetrvávat. Lze také dědictví odmítnout s výhradou povinného dílu, ale o tom v samostatné části stejně jako o právu výhrady soupisu.

Zůstavitel má dále možnost zanechat majetek nepominutelnému dědici ve formě odkazu, kdy v tomto se liší postavení nepominutelného dědice. Odkaz může obsahovat závěť, dědická smlouva, dovětek či může být učiněn ve formě darování pro případ smrti. Odkaz je právo nepominutelného dědice, zde odkazovníka, na vydání odkazu vůči dědici, tedy právo, aby mu byla určitá věc z pozůstalosti vydána ne přímo, ale od osoby odkazovníka. Nejedná se zde tedy v případě nepominutelného dědice o postavení dědice ani univerzálního právního nástupce.

Poslední možností je nabytí samotného povinného dílu, jak již jsem dříve zmínila. A to v případě, kdy majetek po smrti zůstavitele přechází na jiné osoby než nepominutelného dědice, ten pak nemá právo na podíl z pozůstalosti jako takový, nemůže ani namítat neplatnost pořízení pro případ smrti, kterým došlo ke zkrácení jeho dědického podílu, ale má pouze právo na povinný díl, tedy na peněžní částku rovnající se jeho hodnotě. Mohlo by se v tomto případě jednat o pohledávku vůči dědicům či odkazovníkům, jelikož nepominutelný dědic má,

---

⁵ SVOBODA, J.; KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-266-3, str. 21.

jak již bylo dříve uvedeno, postavení věřitele. Tímto způsobem, nemůže nabýt žádné pasiva, ani zatížení spojená se zůstavitelovým majetkem.⁶

V těchto uvedených případech se dědic či odkazovník může rozhodnout odmítnout odkaz nebo dědictví, v takovém případě nastává zákonná posloupnost dědiců. A právě v případě nepominutelného dědice, jak uvádí § 1485 odst. 1 občanského zákoníku, může vždy odmítnout s výhradou povinného dílu. Toto ovšem neplatí, pokud zůstavitel nezanechal pořízení pro případ smrti, v této situaci dědí zákonní dědici, tedy i nepominutelný dědic. Další situací, kdy právo na peněžní částku rovnající se hodnotě jeho povinného dílu nepominutelný dědic nemá, je i taková, kdy zůstavitel sice pořízení pro případ smrti nezanechal, avšak nepominutelného dědice platně vydědil.

2.1 Právo na zaopatření

Zvláštní postavení mají, dle již zmíněného, nepominutelní dědici, kdy se jedná o potomky zůstavitele, tedy o celkem úzký okruh osob. V zahraniční právní úpravě se zpravidla mezi nepominutelné dědice řadí jak manžel zůstavitele, tak i jeho rodiče, pokud nejsou schopni se sami živit. V naší právní úpravě bylo privilegované postavení manžela až do roku 1950 a rodičů o něco déle, přesněji do roku 1964. V novém občanském zákoníku k obnovení tohoto zvláštního postavení nedošlo, tudíž nedošlo k rozšíření okruhu nepominutelných dědiců, ale jako jakýsi kompromis se jeví právě institut práva takovýchto osob na zaopatření, proto bych se mu v této podkapitole ráda věnovala. Úpravu práv některých osob na zaopatření obsahuje šestý díl hlavy třetí části třetí občanského zákoníku, tato práva však nejsou právy dědickými, nýbrž právo na zaopatření nabývá oprávněná osoba přímo ze zákona.

Jedná se o institut odlišný od ochrany nepominutelného dědice, avšak s právem nepominutelného dědice je úzce spjat, a dá se tedy i z pohledu systematického, z umístění v občanském zákoníku dovodit, že s tímto právem souvisí. Jedná se o právo, které vzniká ze zákona, ex lege, konkrétním osobám vůči kterým měl zůstavitel vyživovací povinnost ještě za svého života. Zároveň takovéto osoby nejsou zabezpečeny z jiných zdrojů, nejsou schopny se samy živit, a ani z pozůstalosti se jim zabezpečení nedostává. Konkrétně se toto právo

---

⁶ Srov. RADVANOVÁ, Senta a kol. *Rodina a dítě v novém občanském zákoníku*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2015. xvi, 197 stran. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-578-7, str. 102.

vztahuje na potomky zůstavitele, jeho manžela, zůstavitelovy rodiče a osoby dle § 1669 občanského zákoníku, které požívaly až do smrti zůstavitele bezplatné zaopatření v jeho domácnosti.

Zaopatření poskytuje takovýmto osobám z pozůstalosti ten, kdo spravuje pozůstalost, a zpravidla se bude jednat o peněžní plnění, což se dá dovodit z ustanovení § 1678 odst. 2 občanského zákoníku, kde se hovoří o splátkách na zaopatření. Zaopatření poskytuje ať už správce pozůstalosti, vykonavatel závěti nebo není-li jich, jsou správci pozůstalosti přímo dědicové. Tyto splátky, tedy náklady některých osob na zaopatření, jsou dle § 171 odst. 2 písm. b) zákona o zvl. řízením soudních, brána jako pasiva pozůstalosti. Soud tyto náklady uvede jako pasiva, které uvede do seznamu pasiv, jen v tom případě, že mezi dědici nejsou spory o rozsah takových nákladů na zaopatření nebo není sporu o tom, kdo toto právo má či nemá. Pokud však tyto spory vyvstanou, tak se dle § 173 zákona o zvláštních řízeních soudních k tomuto spornému pasivu nepřihlíží a ten, kdo má právo na zaopatření se svého práva bude muset domáhat žalobou v řízení sporném.⁷

Co se týká nepominutelného dědice, který se svého dědického práva potažmo i povinného dílu, zřekl, svého dědictví se vzdal, odmítl ho bez výhrady povinného dílu, jakož je dědicky nezpůsobilý nebo byl zůstavitelem zbaven svého práva platným vyděděním, tak tento nepominutelný dědic nemá právo na povinný díl, ale za určitých podmínek mu občanský zákoník přiznává právo na nutnou výživu. Vymezení pojmu nutná výživa v občanském zákoníku ani v důvodové zprávě nenalezneme. Dle mého názoru se bude jednat především o zajištění základních potřeb nepominutelného dědice, tedy potřeby nejnutnější k životu, kdy se jedná především o stravu, zajištění bydlení nebo základní lékařskou péči. Toto právo nepominutelnému dědici svědčí v okamžiku, kdy se mu nutné výživy nedostává a není schopen se sám žít. Toto právo je nepominutelnému dědici přiznáno, jak již jsem zmínila, především z důvodu, že za života zůstavitele vznikla takovému vyživovací povinnost. Pokud však po smrti zůstavitele existuje ještě někdo další, kdo má vůči nepominutelnému dědici také vyživovací povinnost a je zároveň schopný ji plnit, tak není na místě, aby tato povinnost byla plněna z pozůstalosti. Stejně tak je právo na nutnou výživu přiznáno jen po tu dobu, kdy, jak již bylo

---

⁷ Srov. SVOBODA, J.; KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-266-3, str. 145.

uvedeno, se této nutné výživy nedostává a není se nepominutelný dědic schopen živit sám, nanejvýš však do té doby, kdy se poskytnutá částka rovná hodnotě jeho povinného dílu.⁸

Dalším právem souvisejícím s právem na zaopatření je právo uvedené v § 1666, odst. 1 občanského zákoníku, tedy právo pozůstalého manžela na slušnou výživu, která mu náleží po dobu šesti týdnů od smrti manžela, těhotné ženě do šesti týdnů po porodu a taktéž toto právo má matka dítěte zůstavitele, která nebyla za zůstavitele provdána. Na rozdíl od předchozího uvedeného práva zde není žádná další podmínka, není zde ani rozhodující, zda tento pozůstalý manžel je či není dědicem.⁹

V druhém odstavci § 1666 občanského zákoníku, je vymezeno právo pozůstalého manžela, a to právo na nutné zaopatření. Je zde uvedena podmínka, za které je toto právo přiznáno, tedy pokud byl pozůstalému manželovi odeprán jeho zákonný dědický podíl, potažmo takový podíl zkrácen a stejně jako v předchozím případě se takového zaopatření manželovi nedostává jinak nebo není-li se schopen sám živit. Zákonné omezení však spočívá ve výši, kdy pozůstalý manžel nemůže dostat více, než činí polovina jeho zákonného dědického podílu a také v době poskytnutí takovéto výživy, kdy toto je pouze do doby uzavření nového manželství.

Pokud jde o střet více práv na zaopatření, konkrétně práva pozůstalého manžela na slušnou výživu a práva nepominutelného dědice na nutnou výživu, je toto uvedeno v § 1666 odst. 3 občanského zákoníku, který uvádí, že tato práva se zkrátí tak, aby každá oprávněná osoba dostala stejně, a zároveň nutné zaopatření nelze poskytnout pozůstalému manželovi, pokud by se tím zkrátilo právo nepominutelného dědice na jeho nutnou výživu.

Pozůstalému manželovi nenáleží pouze právo na nutnou výživu nebo slušnou výživu. Ale vyjma těchto práv mu také náleží další, uvedené v § 1667 občanského zákoníku. Jde o vlastnické právo k movitým věcem, které tvoří základní vybavení rodinné domácnosti. Toto avšak neplatí, pokud takový manžel bez vážných důvodů nesdílel domácnost společně se zůstavitelem.

---

⁸ Srov. SVOBODA, J.; KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-266-3, str. 26.

⁹ Srov. SVOBODA, J.; KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-266-3, str. 148.

I pozůstalým rodičům náleží stejně jako pozůstalému manželu právo na nutné zaopatření, kdy je v občanském zákoníku vymezena podmínka: *„Byl-li pozůstalému rodiči zákonný dědický podíl odepřen nebo zkrácen, má pozůstalý rodič právo na nutné zaopatření, pokud se mu takového zaopatření jinak nedostává a pokud není schopen sám se živit; takto však nemůže dostat z pozůstalosti více, než kolik by činila třetina jeho zákonného dědického podílu. Právo na nutné zaopatření nenáleží rodiči nezpůsobilému být dědicem, rodiči, který se dědictví zřekl nebo je odmítl, ani rodiči, který se dopustil činu zakládajícího důvod k vydědění... Nutné zaopatření nelze rodiči poskytnout, zkrátilo-li by se tím právo na nutnou výživu podle § 1665.“*¹⁰ Tedy dle poslední věty, stejně jako v předchozím případě, nutné zaopatření nelze poskytnout, pokud by se zkrátilo právo nepominutelného dědice na nutnou výživu.

V neposlední řadě pokud v zůstavitelově domácnosti spolu s ním žily i další osoby, které do jeho smrti využívaly bezplatné zaopatření, mají právo na stejné zaopatření po dobu tří týdnů od smrti zůstavitele, jak uvádí § 1669 občanského zákoníku.

Dle mého názoru je tento institut zaopatření problémový z hlediska toho, že oprávněná osoba může mít jistě pochybnosti především v osobě, která mu má takové zaopatření poskytnout, z čeho se mají splátky vyplácet ani v jaké výši. Nemluvě o tom, že dochází k časové prodlevě mezi faktickou potřebností pomoci a vyplacením. Právní řád ČR proto obsahuje také další instituty, které osoby mající právo na zaopatření mohou využít, jedná se především o dávky státní sociální podpory, důchody, institut společného jmění manželů nebo vyživovací povinnost mezi předky, potomky a manžely.¹¹

2.2 Účast nepominutelného dědice v řízení o pozůstalosti

V důsledku změny právní úpravy institutu povinného dílu, nehledí se dle stávající úpravy na nepominutelného dědice za dědice v pravém slova smyslu. Občanský zákoník ve svém § 1654, jak jsem již napsala dříve, nepřiznává nepominutelnému dědici právo na podíl z pozůstalosti, ale pouze právo na peněžní

---

¹⁰ § 1668 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

¹¹ Srov. SVOBODA, J.; KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-266-3, str. 144.

částku, která se rovná jeho hodnotě, což má za následek změnu účastenství nepominutelného dědice v řízení o pozůstalosti.

Hned na úvod této podkapitoly bych ráda uvedla pro přehlednost všechny případy, ve kterých se dítě zůstavitele nebo jeho potomek stane právě nepominutelným dědicem, a je tedy účastníkem v řízení o pozůstalosti. Jedná se o případy, kdy:

„1) zůstavitel pořídil pro případ smrti, ve kterém ho zcela opominul, ať už o něm věděl či nevěděl,

2) zůstavitel ho v pořizení pro případ smrti ustanovil dědicem nebo odkazovníkem majetku v menší hodnotě, než je jeho povinný díl,

3) v důsledku zůstavitelova pořizení pro případ smrti na něho jako zákonného dědice zbyl majetek v menší hodnotě, než je jeho povinný díl,

4) zůstavitel ho vydědil, aniž vyslovil důvod vydědění, nebo ho vydědil neplatně, přičemž ale zároveň ustanovil dědici celé pozůstalosti jiné osoby,

5) nepominutelný dědic se rozhodl pro povinný díl namísto dědického podílu či odkazu s omezením,

6) jako zákonný dědic či dědic z pořizení pro případ smrti dědictví odmítl s výhradou povinného dílu.

V případech 2) a 3) je za podmínky, že dědictví neodmítne, zároveň dědic části pozůstalosti, která svou hodnotou nepřevyšuje povinný díl, a zároveň nepominutelným dědicem ve vztahu k doplnění hodnoty povinného dílu. “¹²

Co se týká samotné účasti nepominutelného dědice v řízení, tak pokud se podíváme do § 113 zákona o zvláštních řízeních soudních, ve kterém je uvedeno: *„Nepominutelný dědic je účastníkem, jde-li v něm o soupis pozůstalosti, určení obvyklé ceny pozůstalosti a o vypořádání jeho povinného dílu. “¹³* Uplatní-li nepominutelný dědic své právo na povinný díl, stává se tedy účastníkem v řízení o pozůstalosti. Zákon o zvláštních řízeních soudních vymezuje okruh účastníků celého řízení, stejně tak jako okruh účastníků pro část řízení, ve kterém je účastenství určeno nutností vypořádat práva a povinnosti například právě

---

¹² KOHOUTEK, Jan. Nepominutelný dědic jako účastník řízení o pozůstalosti. *Ad Notam* [online]. Vydává Notářská komora ČR, 2015 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_238-nepominutelny-dedic-jako-ucastnik-rizeni-o-pozustalosti

¹³ § 113 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

nepominutelných dědiců, jakmile se dle zákona účel jejich účasti naplní, přestávají být účastníky v řízení o pozůstalosti.¹⁴

Předně je tedy dle uvedeného nepominutelný dědic účastníkem v situaci, kdy byl nepominutelný dědic opominut zůstavitelem v pořízení pro případ smrti nebo vyděděn bez uvedení důvodu. Z tohoto důvodu může být soudním komisařem vyzván k vyjádření se k zůstavitelově pořízení či prohlášení o vydědění, tedy v situaci, kdy má nepominutelný dědic výhrady k pořízení či prohlášení, aby se bránil tím, že namítne neplatnost takového pořízení. Dokud se nerozhodne o platnosti pořízení je potřeba nepominutelného dědice považovat za toho, o němž lze mít důvodně za to, že je zůstavitelovým dědicem, což v důsledku znamená, že s ním musí být jednáno jako s účastníkem řízení. K vyjádření mu soudní komisař stanoví lhůta, při jejím marném uplynutí se má za to, že nepominutelný dědic s pořízením či prohlášením souhlasí, považuje je za platné a své právo na povinný díl neuplatňuje. V této situaci tedy jeho účast v řízení o pozůstalosti končí, což má za následek, že není třeba nařídít ze zákona soupis pozůstalosti, jelikož to není potřeba pro výpočet povinného dílu nepominutelného dědice.

V případě účasti nepominutelného dědice musí soudní komisař zjistit, zda nejsou nějaké překážky pro jeho účastenství v řízení. Za prvé, zda není nezpůsobilý dědit dle § 1481 občanského zákoníku, v takovém případě by totiž neměl nárok na povinný díl. Dále se zjišťuje, zda v jeho případě neexistuje zákonný důvod vydědění v situaci, kdy jej zůstavitel opominul ve svém pořízení pro případ smrti, či vydědil bez udání takového důvodu. V takovém případě, by se na toto opominutí dle ustanovení § 1651 odst. 2 občanského zákoníku hledělo jako na vydědění učiněné mlčky a po právu, o tom však v samostatné podkapitole. Dalším krokem se zjišťuje, zda není důvod k započtení na povinný díl dle ustanovení § 1660 až 1661 občanského zákoníku, pokud ano, soudní komisař jej provede.

Dojde-li soudní komisař k závěru, že nepominutelný dědic má právo na povinný díl, měl by dle § 1682 občanského zákoníku zajistit část pozůstalosti pomocí uzávěry pozůstalosti. Přesněji, takové části, aby postačila k uspokojení práva nepominutelného dědice. Pokud je to potřebné pro výpočet povinného dílu, soudní komisař nařídí dle § 1685 občanského zákoníku soupis pozůstalosti.

---

¹⁴ Srov. Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních. [online]. Dostupné z: http://www.kr-ustecky.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1678741

V takovém případě, nepominutelný dědic může být dle ustanovení § 1684 odst. 2 písm. c) občanského zákoníku soupisu přítomen, vznášet dotazy a činit připomínky. Takto vzniklé náklady jsou dle ustanovení § 1686 odst. 2 občanského zákoníku poměrně k tíži i nepominutelnému dědici. Oproti tomu není nepominutelný dědic povinen hradit náklady na odměnu, náhradu hotových výdajů a náhradu za daň z přidané hodnoty notáři za úkony, které provedl jako soudní komisař. O soupisu pozůstalosti, neohrozí-li to jeho včasné provedení, musí být nepominutelný dědic dle ustanovení § 178 zákona o zvláštních řízeních soudních vyrozuměn nejméně 15 dnů předem.

Co se týká doručování, když nepominutelný dědic uplatnil své právo na povinný díl, je potřeba mu doručit usnesení o nařízení soupisu pozůstalosti, usnesení o nahrazení soupisu pozůstalosti, stejně tak jako usnesení o určení obvyklé ceny. Proti všem těmto usnesením je přípustné odvolání.

Uplatnění práva na povinný díl a práva na jeho vypořádání jsou dva odlišné pojmy. Právo na vypořádání povinného dílu vyústí v to, že nepominutelný dědic má v ruce vykonatelný titul. O vypořádání povinného dílu je třeba rozhodnout v konečném rozhodnutí o dědictví, kdy se ve výroku usnesení uvede, jakou částku vyplatí který dědic. Takový výpočet provede soudní komisař z čisté hodnoty pozůstalosti a určí zároveň ve výroku i přiměřenou lhůtu k výplatě. Pokud ne, platí obecná třídenní lhůta. Vzhledem ke konkrétnímu případu lze povolit i splátky, stejně tak lze odložit splatnost takovéto výplaty.

Existuje zde i varianta, kdy se nepominutelný dědic dohodne s dědici jinak. Mohou si například dohodnout výplatu částky vyšší než je vypočtený povinný díl, tzv. odbytné, nebo například vydání konkrétní věci z pozůstalosti. Touto dohodou však nesmějí být zkrácena práva dalších věřitelů. A následně tuto dohodu schvaluje pozůstalostní soud v konečném rozhodnutí o dědictví.

Objeví-li se po právní moci rozhodnutí o pozůstalosti další, nový majetek, má nepominutelný dědic, který v předchozím řízení uplatnil své právo na povinný díl, nárok na doplnění svého povinného dílu, stejně tak může s dědici uzavřít novou dohodu o odbytném či vydání věci. Je tedy účastníkem i takového řízení o pozůstalosti.

Jen pro doplnění. Pokud by nepominutelný dědic své právo na povinný díl neuplatnil a nepominutelný dědic by byl v platební neschopnosti, tedy insolventi,

je třeba se obrátit na insolvenčního správce, zda s neuplatněním práva na povinný díl souhlasí. Bez souhlasu insolvenčního správce by dle insolventního zákona šlo o neplatné právní jednání. Zároveň uplatnění či neuplatnění práva povinného dílu nepominutelného dědice není neodvolatelný úkon. Do ukončení řízení o pozůstalosti může své rozhodnutí nepominutelný dědic měnit. Pokud již řízení skončilo, musí své právo uplatnit u obecného soudu.

2.2.1 Právo na výhradu soupisu

V této části bych se ráda věnovala podrobněji právu na výhradu soupisu, jelikož s účastí nepominutelného dědice v řízení o pozůstalosti toto právo souvisí a zároveň o tomto právu se zde několikrát zmiňuji. Díky právu na výhradu soupisu má každý dědic, nejen ten nepominutelný, právo si zvolit, zda za pasiva pozůstalosti bude odpovídat plně, či v případě, kdy své právo na výhradu soupisu uplatní, jen do výše ceny nabytého dědictví.

O právu výhrady soupisu poučí soud každého, kdo byl vyrozuměn o dědickém právu nebo kdo jej u soudu uplatnil a jeho účast v řízení o pozůstalosti nebyla skončena. Dle § 175 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních soud takovou osobu poučí, že má právo vyhradit si soupis pozůstalosti, jak si jej může vyhradit, jak výhradu uplatnit a jaké jsou následky neuplatnění tohoto práva.

Dědicové se pro účely uplatnění práva výhrady soupisu dělí na dvě skupiny. První skupinu tvoří manžel, potomek a předek, kdy tito si mohou výhradu soupisu pozůstalosti vyhradit jen jediným způsobem. Tento způsob je vymezen v § 1676 odst. 1 občanského zákoníku, který společně s ustanovením § 176 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních uvádí, že výhradu soupisu pozůstalosti je možné si vyhradit pouze výslovným prohlášením učiněným před soudem, při jednání, které bude pro tento účel nařízeno. V tomto případě platí, jestliže se takový dědic při jednání nevyjádří nebo se na něj bez omluvy nedostaví, pak výhradu soupisu neuplatňuje. Druhá skupina je tvořena ostatními dědici, kteří nespádají do první skupiny. Ti dle § 1674 odst. 2 občanského zákoníku a opět § 176 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních mohou uplatnit zmiňované právo dvěma způsoby. A tedy písemným prohlášením, které zašlou soudu či přímo ústně do protokolu při jednání.¹⁵

---

¹⁵ Srov. SVOBODA, J.; KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-266-3, str. 236.

Co se týká lhůty k uplatnění práva na výhradu soupisu pozůstalosti, je stanovena na 1 měsíc, ode dne, kdy byl o právu vyrozuměn. Z vážných důvodů lze tuto lhůtu soudem prodloužit. Nicméně po zmeškání lhůty si nelze toto práva vyhradit dodatečně. Pokud si tedy dědic nevyhradil soupis pozůstalosti, bude se aplikovat ustanovení § 1704 občanského zákoníku. To znamená, že takovýto dědic hradí dluh zůstavitele v plném rozsahu. V případě více dědiců, pak hradí dluhy společně a nerozdílně.

Ochrana nepominutelného dědice spočívá v tom, že dle § 1674 odst. 1 občanského zákoníku mu zůstavitel nemůže odejmout právo výhrady soupisu. Stejně tak se nepřihlíží k ujednání stran dědické smlouvy, které se tohoto práva vzdali.

Je tedy na místě v případě dědiců dobře si rozmyslet, zda výhradu soupisu uplatní či nikoli. I v případě, kdy se dědic domnívá, že soupisu není potřeba, tedy že dědictví nemůže být zadluženo a tím mu odpadnou náklady spojené se sepsáním a oceněním pozůstalosti, lhůtu k uplatnění promešká, může být v konečném důsledku povinen uhradit veškeré pasiva pozůstalosti bez ohledu na to, kolik aktiv získal.

3 Povinný díl

3.1 Pojem

Povinný díl představuje právo nepominutelných dědiců, tedy dětí zůstavitele. V případě, že nedědí, pak právo jejich potomků. Povinný díl je spojen především se zásadou, že zůstavitel není neomezeným pánem svého majetku, ale má současně určitou odpovědnost za své potomky, a není podstatné, zda tyto potomky plodil či například osvojil.

V předchozí kapitole již bylo uvedeno to, že v ustanovení § 1642 občanského zákoníku je stanoveno, že „*nepominutelnému dědici náleží z pozůstalosti povinný díl*“. Tímto je tedy přiznáno právo na povinný díl a toto nepominutelnému dědici náleží v případě, kdy ho zůstavitel v pořízení pro případ smrti z části či zcela opominul. Stejně tak bylo uvedeno, že s touto podmínkou však musí být kumulativně splněny i další, a to že nepominutelný dědic je dědicky způsobilý, svého dědického práva se nezřekl, a také nebyl platně vyděděn. Toto právo je nepominutelnému dědici dáno, avšak je na něm, aby své právo na povinný díl uplatnil.

V pořízení pro případ smrti může zůstavitel zanechat povinný díl nepominutelnému dědici ve dvou formách. Prvou je dědický podíl a druhou formou je formou odkazu. Takový to povinný díl však nelze nijak omezit či zatížit podmínkou.

Pokud však zůstavitel opomine právo nepominutelného dědice na jeho povinný díl, může dojít ke dvěma situacím. V prvním případě pomine toto právo zcela a povolá závětí jiné osoby vyjma nepominutelného dědice, pak budou tyto osoby dědit, avšak nepominutelnému dědici vznikne nárok na výplatu povinného dílu. K této výplatě jsou povinni jak dědici, tak odkazovníci, kteří se ale mohou této povinnosti zbavit tím, že dědictví odmítnou. O tomto ale v samostatné kapitole. Druhým případem je situace, kdy se zůstavitel pokusí povinný díl nějak omezit. Tato varianta je možná, jen pokud zůstavitel s takovýmto omezením spojí volbu, kdy nepominutelný dědic buď přijme to, co mu zůstavitel odkázal s omezením, nebo si zvolí povinný díl stanovený dle § 1650 a násl. občanského

zákoníku, přesněji vyplacení povinného dílu v penězích. V ostatních případech se k tomuto zatížení nepřihlíží.¹⁶

Co se týká velikosti povinného dílu, v nové právní úpravě došlo ke zkrácení práva nepominutelných dědiců, tedy z původního, celého, zákonného dědického podílu u nezletilých dětí pouze na tři čtvrtiny a u zletilých z poloviny zákonného podílu na jednu čtvrtinu. U zletilých potomků jsou tyto podíly nižší zejména proto, že jsou tito potomci již ve většině případů schopni se sami živit a není tedy důvod posilovat jejich pozici, potažmo velikost zákonného podílu.

Povinný díl, jak jsem již zmínila v první kapitole, je odvozen poměrem ze zákonného dědického podílu nepominutelného dědice.

3.2 Výpočet, zápočet, výplata

3.2.1 Výpočet

Úpravu výpočtu hodnoty povinného dílu obsahuje § 1655 odst. 1 a § 1656 občanského zákoníku. Základní podmínkou pro stanovení výše povinného dílu je soupis a odhadnutí majetku v pozůstalosti, což v praxi znamená, že soud nařídí a provede soupis pozůstalosti podle § 1685 odst. 1 občanského zákoníku, popřípadě rozhodne o nahrazení soupisu pozůstalosti dle § 1687 občanského zákoníku seznamem pozůstalostního majetku. Náklady takto vzniklé, jak jsem již zmínila v předchozí kapitole, se hradí z pozůstalosti, tedy jsou k tíži všem dědicům, stejně tak nepominutelným dědicům, kteří mají právo na povinný díl. Pokud tato úhrada není z pozůstalosti možná, soud uloží povinnost poměrně přispět jak dědicům, tak nepominutelným dědicům.¹⁷

Od takto zjištěné hodnoty majetku se poté odečte hodnota pasiv, tedy dluhů zůstavitele v době jeho smrti, stejně tak jako závad na majetku váznoucích, kdy tyto závady musí být oceněny. Co se týká dalších pasiv pozůstalosti, tak ty jsou uvedeny v § 171 odst. 2 ZŘS. Jedná se o: „...*dluhy, které mají původ v právních skutečnostech, z nichž by měl plnit zůstavitel, kdyby mu v tom nezabránila jeho smrt, náklady pohřbu, náklady některých osob na zaopatření a další dluhy, které vznikly po smrti zůstavitele, o nichž zákon stanoví, že je hradí dědici zůstavitele*“

---

¹⁶ Srov. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. [online]. Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>, str. 405.

¹⁷ § 1686 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

*nebo že se hradí z pozůstalosti, popřípadě že jsou pasivem pozůstalosti.*¹⁸ Odečtením pasiv vznikne čistá hodnota pozůstalosti. Je potřeba zmínit, že do pasiv se nezapočítají odkazy, kdy toto stanovení povinného dílu bez zřetele na odkazy je uvedeno v § 1656 občanského zákoníku. Stejně tak jsou v tomto paragrafu uvedeny i jiné závady plynoucí z pozůstalosti, ke kterým se nepřihlíží, dle komentáře autorů Švestky a Dvořáka se jedná například o podmínky, příkazy, doložení času či pododkazy.¹⁹

Následně se přičte k čisté hodnotě pozůstalosti to, co nepominutelný dědic získal od zůstavitele a co mu má být dle § 1660 a 1661 občanského zákoníku započteno na jeho povinný díl. Započte se tedy vše, co nepominutelný dědic nabyt z pozůstalosti odkazem či jiným opatřením, to co od zůstavitele bezplatně obdržel v období tří let před smrtí zůstavitele. Dále se započte také to, co od zůstavitele bezplatně obdržel předek dědicův. Další varianty započtení na povinný díl, uvedené například v § 1661 občanského zákoníku, budou podrobně rozebrány v následující kapitole.

Co se týká výpočtu povinných dílů ostatních dědiců, pak s tímto souvisí především § 1645, který říká: *„Kdo se zřekl dědictví nebo povinného dílu, kdo je nezpůsobilý dědit nebo kdo byl zůstavitelem vyděděn, právo na povinný díl nemá, ale při výpočtu povinných dílů ostatních dědiců se k němu hledí právě tak, jako by z dědictvého práva nebyl vyloučen.*“²⁰ Ustanovení je určeno ke stanovení povinných dílů, přesněji jejich výše, těch nepominutelných dědiců, kteří byli zůstavitelem opominuti a uplatnili nárok na svůj povinný díl. Zároveň jde o to, aby takový nepominutelný dědic netěžil z toho, že jiný dědic po zůstaviteli nedědí.

S výpočtem povinného dílu také souvisí právo a zároveň povinnost nepominutelného dědice účastnit se jak zisku, tak ztráty pozůstalosti. Toto právo je dáno především proto, že v praxi dochází k situacím, kdy mezi smrtí zůstavitele a výpočtem povinného dílu dochází k časovému odstupu, kupříkladu v případě prodlevy způsobené přerušením řízení o pozůstalosti v důsledku sporů o dědictvé právo. V § 1656 občanského zákoníku je tedy s právem na povinný díl spojeno

---

¹⁸ § 171 odst. 2 zákona č. 292/2013 Sb., zákona o zvláštních řízeních soudních.

¹⁹ Srov. ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-96-7478-579-5, str. 396

²⁰ § 1645 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

právo na poměrné vyúčtování podílu na zisku a ztrátě pozůstalosti od smrti zůstavitele až do určení povinného podílu.

3.2.2 Zápočet

Zápočet na povinný díl je institutem sloužícím při výpočtu povinného dílu k zohlednění toho, co dědic obdržel od zůstavitele za jeho života, především proto, aby některý z dědiců nebyl zvýhodněn dary a dalšími poskytnutými plněními na úkor jiných dědiců.

Dle občanského zákoníku není započtení na povinný díl povinností něco vydat, tedy nelze požadovat, aby obdarovaný vrátil dary jemu dané zůstavitelem zpět do majetkové podstaty pozůstalosti. V § 1658 občanského zákoníku je však uvedena výjimka, konkrétně § 2072 občanského zákoníku, kde je stanoveno za jakých podmínek může dárce po obdarovaném chtít vydání celého daru, popřípadě zaplacení jeho obvyklé ceny. Dle mého názoru tato právní úprava nijak nesouvisí s ochranou práv nepominutelného dědice, avšak důvodová zpráva z tohoto paragrafu dovozuje možnost odvolání daru pro zkrácení povinného dílu v případě, že pozůstalost pro vyrovnání povinného dílu nebude stačit.²¹ V předchozí právní úpravě však tato možnost existovala, přesněji v § 951 zákona č. 946/1811 Sb., obecném zákoníku občanském, pravděpodobně tedy byla snaha převzít tuto úpravu, kdy k tomuto nedošlo.²²

Ale zpět, k započtení se přistoupí pouze v případě, kdy existují alespoň dva dědici, s tím, že u jednoho z nich by se mělo provést započtení. V případě nepominutelného dědice dojde k započtení na povinný díl automaticky ze strany pozůstalostního soudu, bez toho aniž by to zůstavitel přikázal. Zde spočívá rozdíl od započtení na dědický podíl, kdy takové započtení lze provést jen na příkaz zůstavitele, anebo pokud by došlo k bezdůvodnému znevýhodnění nepominutelného dědice. Pokud se tedy jedná o započtení na dědický podíl, tak zde právě záleží na vůli zůstavitele, on rozhoduje, jak se s jeho majetkem po jeho smrti naloží, rozhodne o tom, zda se k započtení přistoupí jen v případě některých plnění, či plnění za konkrétní období, či vůbec.

---

²¹Srov. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. [online]. Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>, str. 414.

²²Srov. SVOBODA, J.; KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-266-3, str. 34.

Základem zápočtu je hodnota pozůstalosti a k té se připočte hodnota toho, co se má započítat. V případě zápočtu na povinný díl se výsledný součet, tzv. kolační podstata, vydělí velikostí povinného dílu každého z dědiců. U nepominutelného dědice, na jehož povinný díl se má daná částka započítat, se od výsledného součtu odečte započítaná částka. Pokud výsledek bude kladný, má nepominutelný dědic právo na majetek z pozůstalosti odpovídající této částce, pokud záporný, dědic nezdědí již nic. Svůj povinný díl dostal již hodnotou zápočtu, tedy například formou nějakého předchozího daru, s tím, že záporná hodnota nemá za následek povinnost cokoliv vrátit, jak již bylo dříve uvedeno.

V případě, kdy zůstavitel v pořízení pro případ smrti ustanovil jiné dědice, jiné osoby, než nepominutelného dědice, buď ho zcela opominul, popřípadě mu zůstavil méně, než na kolik má právo, pak se nepominutelný dědic může dožadovat svého povinného dílu či práva na jeho doplnění. V takovémto případě nepominutelnému dědici vzniklo právo na doplatek povinného dílu, avšak jen v případě, kdy se nepominutelný dědic nezřekl dědictví či odkaz neodmítl a nepožadoval pouze povinný díl.

Nyní blížeji k jednotlivým typům započtení, přesněji předmětům plnění, které lze započítat na povinný díl potomka. Půjdeme-li systematicky dle uspořádání v Občanském zákoníku prvním typem je tedy započtení dle § 1660 odst. 1 občanského zákoníku. „*Na povinný díl se započte vše, co nepominutelný dědic z pozůstalosti skutečně nabyl odkazem nebo jiným zůstavitelovým opatřením.*“²³ Jedná se tedy o vše, co zůstavitel po smrti zanechal nepominutelnému dědici v podobě odkazu či dědického podílu. Pokud zůstavitel odkaz či dědický podíl zatíží nějakým zatížením, nějakou podmínkou, může, jak již bylo zmíněno dříve, nepominutelný dědic takový podíl či odkaz přijmout či odmítnout, s tím, že si ponechá povinný díl.

V odstavci druhém je uvedeno započtení, kdy: „*Na povinný díl se započte i to, co nepominutelný dědic od zůstavitele bezplatně obdržel v posledních třech letech před jeho smrtí, ledaže zůstavitel přikáže, aby se započtení provedlo za delší dobu; potomku se kromě toho započte i to, co od zůstavitele bezplatně obdržel dědicův předek. Při započtení se však nepřihlíží k obvyklým darováním.*“²⁴ Pro přesnější výklad tohoto ustanovení je potřeba vymezit především pojmy bezplatně

---

²³ § 1660 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

²⁴ § 1660 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

obdržel a obvyklé darování. Jak uvádí J. Svoboda a O. Klička ve své publikaci, pod pojmem bezplatně obdržel, se rozumí nabytí věci bez poskytnutí adekvátní protihodnoty. Jedná se především o plnění ze smluv darovacích, stejně tak se ale může jednat o smlouvy kupní, v tomto případě se může jednat ve skutečnosti o zastřené, disimilované, právní jednání, kdy smluvní strany pouze předstíraly prodej, a ve skutečnosti zůstavitel žádné plnění nepožadoval. Je potřeba tedy dané jednání posuzovat dle obsahu, nikoli dle názvu.²⁵

Poslední věta uvedeného paragrafu vylučuje ze započtení tzv. obvyklá darování. Pod tímto pojmem se chápá především darování v souvislosti s nějakou konkrétní příležitostí, ať už ke svatbě, promoci, narozeninám apod. dle soudní praxe se dovozuje, že toto darování svou povahou a výší nepřekračuje obvyklá darování odpovídající výdělkovým a majetkovým poměrům dárce.²⁶ Jde tedy o to, jak hodnotný dar byl v porovnání s výdělkem zůstavitele či s jeho majetkovými poměry. Zápočtu tedy podlehne například dar v hodnotě stovek tisíc korun, pokud zůstavitel má průměrný plat a minimální majetek.

§ 1661 občanského zákoníku uvádí: „*Na povinný díl potomka se započte to, co mu zůstavitel dal za svého života na úlevu v nákladech spojených se založením samostatné domácnosti, se založením manželského či obdobného soužití nebo s nástupem povolání či se započtem podnikání; na povinný díl se započte i to, co zůstavitel použil na úhradu dluhů zletilého potomka. Stalo-li se tak dříve než v posledních třech letech před zůstavitelovou smrtí, provede se započtení, pokud zůstavitel neprojeví opačnou vůli.*“²⁷ Tento paragraf obsahuje dvě situace, první je započtení takových plnění, která obdržel nepominutelný dědic takzvaně do života a za života zůstavitele, ať už spočívá v poskytnutí jak finanční pomoci k založení domácnosti či darování vybavení s tím spojeným. Druhou situací je situace, kdy zůstavitel uhradil dluhy za zletilého potomka, tato úhrada se poté započte na povinný díl.

Co se týká časového faktoru, tak zde zákonodárce uvádí omezení co do doby, kdy bylo takovéto plnění poskytnuto. Mezníkem je období tří let před zůstavitelovou smrtí. Zároveň takové plnění může ze započtení zůstavitel výslovně vyloučit, kdy toto může činit, především proto, jak již bylo několikrát

²⁵ Srov. SVOBODA, J.; KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-266-3, str. 38.

²⁶ Srov. rozsudek NS 30 Cdo 889/2002 (Rc 20/2004).

²⁷ § 1661 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

zmíněno, že právě on rozhoduje o tom, jak se s jeho majetkem naloží, například že se provede započtení za kratší dobu, než dobu tří let.

Tento projev vůle bude obsažen pravděpodobně v pořízení pro případ smrti, i když zákon nestanovuje výslovně formu. Pokud zůstavitel povolal dědice, s tím, že opominul nepominutelného dědice, který se domáhá svého práva na povinný díl a při jeho vyčíslení zároveň dochází k řešení započtení. A z toho vyplývá, že pokud tedy zůstavitel povolal dědice, pak i touto formou rozhodne o započtení jako takovém. Dle názoru J. Svobody a O. Kličky se analogicky použije ustanovení nejbližší, tedy § 10 odst. 1 občanského zákoníku a dojde se k závěru, že i v tomto případě přikáže zůstavitel stejnou formou započtení na povinný díl, jako při započtení na dědický podíl, tedy projevem vůle, který je uveden v § 1663 občanského zákoníku, učiněným formou předepsanou pro pořízení závěti.²⁸

Dále je v odstavci druhém *„Potomkovi, který vstupuje na místo svého předka, se započte na povinný díl i to, co takto dostali od zůstavitele jeho rodiče, na jejichž místo vstupuje.“*²⁹ Z uvedeného je zřejmé, že na povinný díl se započte vše, co zůstavitel za svého života poskytl rodičům dědice, přičemž dědic nastupuje na jejich místo v případě smrti rodičů či například proto, že rodič, potažmo rodiče, dědictví odmítli.

Co se týká hodnoty, která se započítává, je důležitý § 1659 občanského zákoníku, který uvádí: *„Při započtení se počítá hodnota toho, co bylo poskytnuto a co podléhá započtení, podle doby odevzdání. V mimořádných případech může soud rozhodnout jinak.“*³⁰ Tato zásada přetrvává i z předchozí právní úpravy, kdy se také vycházelo z ceny věci v době darování. Novinkou však je věta druhá daného paragrafu, kdy je zde vložena možnost soudu v mimořádných případech rozhodnout jinak. Stejně jako je uvedeno v obdobných případech, i zde musí soud přihlídnout ke konkrétním okolnostem daného případu a zohlednit je.

3.2.3 Výplata

Hodnota povinného dílu, tedy částka rovnající se její hodnotě, je nepominutelnému dědici vyplacena především v penězích nebo se může jednat o výplatu ve formě odbytného, popřípadě na základě dohody s dědici může být

---

²⁸ Srov. SVOBODA, J.; KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-266-3, str. 40.

²⁹ § 1661 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

³⁰ § 1659 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

nepominutelnému dědici vydána určitá věc z pozůstalosti, která bude odpovídat hodnotě povinného dílu.

Jak již bylo několikrát zmíněno nepominutelný dědic má právo na výplatu hodnoty povinného dílu v penězích, dle § 1654 odst. 1 občanského zákoníku. V případě kdy nepominutelný dědic uplatnil právo na vypořádání svého povinného dílu v průběhu řízení o pozůstalosti, rozhodne pozůstalostní soud rozhodnutím o dědictví také o vypořádání tohoto práva. Povinný díl tedy bude určen rozhodnutím o dědictví, přesněji jeho právní mocí.

V důsledku toho vyvstává otázka, v jaké lhůtě jsou povinni dědicové uhradit nepominutelnému dědici jeho povinný díl. Obecná pariční lhůta, tedy lhůta k plnění, je stanovena v § 160 odst. 1 občanského soudního řádu, kde je uvedeno, že povinnost uloženou rozsudkem je třeba splnit do tří dnů od právní moci. Rozsudek je dle následujícího paragrafu vykonatelný, jakmile uplyne lhůta k plnění. Soud však může stanovit lhůtu delší, popřípadě může také za určitých podmínek stanovit odklad splatnosti povinného dílu nebo určit, že peněžité plnění bude poskytováno ve splátkách, kdy stanoví jak výši částky rovnající se hodnotě povinného dílu nepominutelného dědice, tak určí podmínky splatnosti. Rozhodnutí pozůstalostního soudu se tedy opírá o konkrétní skutečnosti daného řízení, především z důvodu, aby nezpůsobilo nespravedlivou nerovnováhu mezi zájmy nepominutelných dědiců a dědiců jako takových. Berou se tedy v potaz především sociální aspekty, životní situace jednotlivých dědiců, zda jsou schopni splnit povinnost uloženou soudem do uvedených tří dnů, nebo zda povolit splátky, tedy konkrétně určit rozložení a výši, především vzhledem k majetkovým a osobním poměrům jednotlivých účastníků řízení.³¹

Jak již jsem uvedla, další forma výplaty povinného dílu nepominutelného dědice může nastat v případě, kdy si nepominutelný dědic s dědici dohodne peněžité vyrovnání, díky kterému budou jeho nároky uspokojeny, tedy dohodnou si tzv. odbytné. Pokud srovnám právní úpravu občanského zákoníku a zákona o zvláštních řízeních soudních, pak oba tyto předpisy vyžadují, aby dohoda o odbytném byla schválena soudem. Dojde-li tedy k takovéto dohodě, kterou soud schválí, není pak dále potřeba postup dle § 1655 a § 1656 občanského zákoníku, nemusí se tedy sepisovat a odhadovat majetek v pozůstalosti, a potažmo

---

³¹ Srov. SVOBODA, J.; KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-266-3, str. 30.

se nemusí provádět výpočet povinného dílu. Je tedy čistě na ujednání nepominutelného dědice a dědiců jaká výše odbytného bude, jak se vzájemně dohodnou na splatnosti, zda se bude jednat o jednu splátku či o více takových, lze si ujednat zajištění tohoto dluhu dědiců formou ručení či zástavního práva, stejně jako lze utvrdit tento dluh například smluvní pokutou.³²

Třetí formou, která přichází v úvahu při výplatě povinného dílu nepominutelnému dědici, je ta forma, kdy se nepominutelný dědic dohodne s dědici na vydání věci z pozůstalosti. Tato dohoda se musí uskutečnit v průběhu řízení o pozůstalosti, tedy v období počínající smrtí zůstavitele a konče právní mocí rozhodnutí o dědictví. Podle § 185 odst. 3 písm. b) zákona o zvláštních řízeních soudních tuto dohodu schvaluje, i v tomto případě, pozůstalostní soud. Je-li věc, která je předmětem dohody zapsána ve veřejném seznamu, zapíše se nepominutelný dědic do veřejného seznamu přímo po zůstaviteli.³³ Jde-li například o nemovitou věc, která je zapsána v katastru nemovitostí zapíše se do tohoto katastru nepominutelný dědic jako vlastník bezprostředně po zůstaviteli, kdy podkladem pro tento zápis bude právě zmíněná písemná dohoda. Stejně tak bude přílohou návrhu na zahájení vkladového řízení již zmiňované pravomocné usnesení soudu o schválení dohody mezi nepominutelným dědicem a dědicem.

Na závěr bych chtěla podotknout, že poslední dvě formy výplaty povinného dílu nepominutelného dědice jsou založeny na dohodě mezi nepominutelným dědicem a dědici, a i když je dohoda upřednostňována před řešením sporu soudní cestou, tak i přesto je občanském zákoníku upraveno omezení. V případě, kdy se dohoda mezi nepominutelným dědicem a dědici dotkne práv ostatních věřitelů, přesněji, dojde-li v důsledku takovéto dohody ke zkrácení práv dalších věřitelů, je stanovena neúčinnost takovéto dohody.

---

³² Srov. SVOBODA, J.; KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-266-3, str. 32

³³ Dle § 1654 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

4 Vydědění

Z toho důvodu, že nepominutelní dědici jsou zvláště chráněni a občanský zákoník jim zakládá právo na povinný díl, tak jedinou cestou, jak je může zůstavitel tohoto práva zbavit je cestou vydědění. Úprava takového vydědění je obsažena v § 1646 až 1649 občanského zákoníku, kde jsou stanoveny striktní podmínky, hlavně z důvodu právní zásady, že vydědění se nemá podporovat.

Vydědění znamená vyloučení nepominutelného dědice buď zcela ze svého práva na povinný díl, anebo je na tomto svém právu zkrácen, tedy že je nepominutelný dědic vyděděn zčásti. Jak vyplývá z první věty, vydědit lze pouze osoby, které jsou vůči zůstaviteli v pozici nepominutelných dědiců, tedy potomky zůstavitele, kterým svědčí právo na povinný díl z pozůstalosti. Byl-li nepominutelný dědic vyděděn neplatně, je zachováno jeho právo na povinný díl, dle § 1650 občanského zákoníku.

Zde bych se ráda i pozastavila nad tím, k čemu vlastně vydědění vede. V dřívější právní úpravě, která neobsahovala institut povinného dílu, vydědění znamenalo zbavení dědice jeho dědického práva, tedy případ, kdy dědic nemohl po zůstaviteli ničeho zdědit. Oproti tomu současná právní úprava může být spíše vykládána tak, že nepominutelný dědic vyděděním ztrácí pouze právo na povinný díl, což může vést k tomu, že bude požadovat svůj zákonný dědický podíl. Jelikož by došlo k odklonu od předchozí právní praxe a úpravy, domnívám se, že důsledkem vydědění je i nadále ztráta dědického práva jako takového. Do té doby, než se toto ustálí pomocí budoucího výkladu a praxe, je jedním z řešení pro zůstavitele nejen vydědit nepominutelného dědice, ale zároveň sepsat i závěť ve prospěch další osoby.³⁴

4.1 Prohlášení o vydědění

Prohlášení o vydědění je samostatným druhem pořízení pro případ smrti a je zde požadavek, aby bylo činěno osobně zůstavitelem. Takové prohlášení může tedy být učiněno pouze fyzickou osobou, jež je k tomuto způsobilá. K pořízení prohlášení o vydědění je potřeba, aby zůstavitel splňoval obecné předpoklady pro pořízení pro případ smrti, přesněji právní osobnost a svéprávnost. Předpoklad právní osobnosti je vymezen v § 15 odst. 1 občanského zákoníku, kdy se právní

---

³⁴ Srov. ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-579-5, str. 358.

osobností rozumí způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti. Předpoklad právní osobnosti je splněn vždy, na rozdíl od svéprávnosti, neboť právní osobnost náleží každému člověku od narození až po smrt. Svéprávnost je vymezena v § 15 odst. 2 občanského zákoníku jako způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat). Plnou svéprávnost člověk nabývá zletilostí, na základě rozhodnutí soudu, tedy přiznáním svéprávnosti či uzavřením manželství.³⁵

Pro osobu zůstavitele, která nemá plnou svéprávnost, jsou v občanském zákoníku stanoveny podmínky, za nichž je pořizovací způsobilost přiznána. Jedná se o § 1525 až 1528 občanského zákoníku. Ten, kdo nedovršil věku patnácti let a dosud nenabyl plné svéprávnosti, může pořizovat formou veřejné listiny, a to bez souhlasu zákonného zástupce, dále ten, kdo byl ve svéprávnosti omezen, může v rámci takového omezení pořizovat jen formou veřejné listiny. Platně pořídít v jakékoli formě lze, pokud se uzdravil do té míry, že je schopen projevit vlastní vůli.

Dále je prohlášení o vydědění zpravidla činěno písemně, až na výjimky, které jsou uvedeny v § 1542, kdy je za určitých podmínek přípustná i ústní závěť, potažmo ústní prohlášení o vydědění. V uvedeném paragrafu se pojednává o právu pořídít závěť ústně před třemi svědky, kteří musí být současné přítomnými. V případě, že je zůstavitel pro nenadálou událost v patrném a bezprostředním ohrožení života. Stejně tak jako je toto možné, pokud se zůstavitel nachází na místě, kde je běžný společenský styk ochromen v důsledku mimořádné události a nelze po něm rozumně požadovat, aby závěť pořídil v jiné formě.³⁶

V návaznosti na § 1649 odst. 1 lze prohlášení o vydědění učinit, změnit či zrušit stejným způsobem, jakým se pořizuje nebo ruší závěť. Tedy v písemné formě, přesněji veřejnou či soukromou listinou, kdy veřejná listina je z hlediska právní jistoty nejvhodnější za účasti svědků či bez nich, popřípadě s úlevami, které stanovuje občanský zákoník v již zmiňovaném § 1542. Zároveň prohlášení o vydědění může být samostatnou listinou anebo součástí pořízení pro případ smrti. Pokud se jedná o pořizovací způsobilosti zůstavitele, tak zůstavitel má právo prohlášení o vydědění kdykoli zrušit, a to odvoláním, které je přípustné

³⁵ Srov. DVOŘÁK, J.; ŠVESTKA, J.; ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné*. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. ISBN 978- 80-7478-326-5, str. 216.

³⁶ § 1542 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

pouze ve formě jaká je předepsaná pro jeho pořízení, stejně tak mlčky, pokud v případě soukromé listiny, takovou zničí, či pořízením pozdějšího prohlášení.

Co se týká listin o vydědění sepsaných před 1. 1. 2014 je otázkou, zda v případě, kdy zůstavitel zemřel po 1. 1. 2014, bude platit uvedený důvod vydědění, který doznal změn v nové právní úpravě. Dle názoru uvedených v komentáři autorů Švestky, Dvořáka a Fialy je takový důvod vydědění platný, protože zůstavitel jednal v důvěře v právní řád platný v době pořízení listiny o vydědění.³⁷ Oproti tomu dle druhého komentáře autorů Fialy, Drápala a kol., se důvody vydědění potomka uvedeném v prohlášení o vydědění, které bylo sepsáno před 1. 1. 2014 budou muset podřadit důvodům uvedených v současném občanském zákoníku. S důvody uvedenými v § 1646 odst. 1 písm. a), b) a d) občanského zákoníku nebudou problémy, jelikož tyto nedoznaly významných změn, však v případě důvodu uvedeného v písm. c) nebude takový důvod po uvedeném datu dostačující, jelikož bude třeba dokázat, že trestný čin, byl spáchán za okolností svědčících o zvrhlé povaze nepominutelného dědice. Zároveň existenci zákonného důvodu vydědění je nutné prokázat ke dni, kdy zůstavitel zemřel.³⁸ V tomto případě se přikláním k názoru prvního z uvedených komentářů, tedy že důvod, který zůstavitel uvedl v listině o vydědění, a který byl v době sepsání platný, má být jako důvod vydědění respektován, nemá zde tedy být snaha ho podřadit pod stávající pozměněné důvody vydědění.

4.2 Vydědění mlčky a po právu

Vydědění je založeno na aktivním právním jednání zůstavitele, které je projeveno prohlášením o vydědění, s výjimkou vydědění mlčky a po právu. Tato úprava vydědění učiněného mlčky a po právu je oproti zákonu č. 40/1964 Sb., tedy předchozí právní úpravě, nově upravena. Toto právo je upraveno v § 1651, přesněji odstavci druhém. Podle tohoto ustanovení nemusí zůstavitel výslovně projevit svoji vůli, kterou by potomka vydědil, a i přesto k jeho vydědění dojde, budou-li však splněny dva předpoklady. Zůstaviteli je známo, že potomek je naživu, ale opominul ho v pořízení pro případ smrti, a zároveň nepominutelný dědic naplňuje zákonný důvod k vydědění, nikoli omylem. Ze zákonné formulace

---

³⁷ Srov. ŠVESTKA, J; DVOŘÁK, J.; FIALA J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-579-5, str. 362

³⁸ FIALA, Roman a kol. *Občanský zákoník IV. komentář / § 1475-1720, Dědické právo.* 1. vydání. V Praze: Nakladatelství C.H. Beck, s.r.o., 2015. xi, 633 stran. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-570-1, str. 627.

se dá dovodit, že nezáleží na tom, zda zůstavitel věděl, že existuje důvod vydědění, postačí, že důvod existuje nezávisle na vůli zůstavitele. Občanský zákoník nejen zde vychází z obecné zásady presumované poctivosti, která stanovuje, a je to uvedeno i v § 1648, že nevysloví-li zůstavitel důvod vydědění přímo, má nepominutelný dědic právo na povinný díl, ledaže se proti němu prokáže zákonný důvod vydědění.³⁹ Prokázat a tedy i vyřešit spor o existenci důvodu vydědění bude i dle § 1673 odst. 2 občanského zákoníku potřeba tak, že nebyl-li takový důvod uveden zůstavitelem, odkáže soud dědice na místě nepominutelného dědice, aby podali žalobu s návrhem na určení, že došlo k jeho vydědění mlčky a po právu.

Musí se tedy proti nepominutelnému dědici prokázat některý z důvodů vydědění uvedených v § 1646 odst. 1, v opačném případě má nepominutelný dědic právo na povinný díl. Tento důvod se proti nepominutelnému dědici prokáže v řízení dle § 170 ZŘS, tedy v řízení o pozůstalosti. Pokud se tyto dva předpoklady naplní, toto opominutí nepominutelného dědice zůstavitelem se považuje dle občanského zákoníku za jeho vydědění. Vyděděním nepominutelný dědic ztrácí nejen své právo na povinný díl, ale také dědické právo, které by mu jinak náleželo.

4.3 Negativní závěť

V případě, kdy chce zůstavitel zabránit v dědění jiné osobě, než nepominutelnému dědici, nejedná se o vydědění, ale o tzv. negativní závěť.⁴⁰ Tuto novinku v občanském zákoníku zůstavitel využije především v případě, kdy na základě intestátní dědické posloupnosti může být jako dědic povolán vzdálený příbuzný, který by byl až v jedné z posledních dědických skupin, a toto zůstavitel z rozličných důvodů nechce.

Negativní závěť spočívá v prohlášení, na jehož základě zůstavitel vyloučí z dědění některého z okruhu zákonných dědiců. Již název negativní závěť může zavádět podobnost s pořízením pro případ smrti, tedy závětí. Tento institut má však blíže k institutu vydědění. Oba instituty mají společně to, že slouží k tomu, aby zabránily některému, ze zákonných dědiců v dědění, stejně tak jako oba instituty jsou, co do způsobu pořízení, v zákoně odkázány na ustanovení, které se

---

³⁹ § 1648 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

⁴⁰ Srov. SVOBODA, J.; KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-266-3, str. 18.

týkají úpravy závěti. Rozdílem je již zmíněný okruh takových osob, tedy v případě tzv. negativní závěti jsou tímto zákonní dědicové, v případě vydědění jsou to jen a pouze nepominutelní dědicové. Zároveň vydědění je vázáno na zákonem taxativně vymezené důvody vydědění, exheredační důvody, kdežto tzv. negativní závěť v důvodech omezena není.⁴¹ Nemusí se o žádný zákonný důvod opírat. Tato takzvaná negativní závěť tedy slouží k vydědění jakéhokoli dědice, nejen nepominutelného a zároveň z jakýchkoli důvodů nejen ze zákonných důvodů pro vydědění nepominutelného dědice.

4.4 Zákonné důvody vydědění

Jak již bylo řečeno vydědit lze výlučně nepominutelného dědice, a to z důvodů uvedených v občanském zákoníku, s tím, že tento výčet důvodů je taxativní. Důvody vydědění jsou uvedeny v § 1646 až 1649 občanského zákoníku, s nimi souvisí zásada exheredationes non sunt adiuvandes, tedy vydědění se nemá podporovat, z čehož vyplývá, že není možné tyto důvody vydědění rozšiřovat nad rámec zákona a je tedy zcela vyloučené používat analogii.⁴²

Zůstavitel však není právní úpravou nucen, aby důvody, pro které vyloučil nepominutelného dědice z práva na povinný díl, ať už zcela nebo mu jen toto právo zkrátil, uváděl v prohlášení o vydědění. Jak uvádí důvodová zpráva: *„zásadně není důvod k tomu, aby si zůstavitel zdůvodňoval své rozhodnutí o vydědění v případech, kdy je ten důvod znám jak jemu, tak i vydědovanému potomku. Takových případů je drtivá většina. Učiní-li prohlášení o vydědění v závěti, což je pravidlem, seznámí se s tím příliš mnoho lidí, a to třeba i dlouho poté, co důvod vydědění nastal a – např. při odsouzení vyděděného pro závažný trestný čin – upadl v zapomenutí. Účel vydědění je zbavit nepominutelného dědice práva na povinný díl, nikoli ho denunciovat. Je tedy správné ponechat zůstaviteli na vůli, zda důvod vydědění uvede, čili nic.“*⁴³ Avšak dle mého názoru je vhodné, aby zůstavitel uvedl důvod, pro který nepominutelného dědice vydědil. Nejen v případě více dědiců, kdy tito nemusejí znát okolnosti vztahu zůstavitele

⁴¹ *Právní prostor* [online]. [cit. 2016-11-07]. Dostupné z:

<http://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/tzv-negativni-zavet>.

⁴² Srov. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. [online]. [cit. 2017-01-07] Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>, str. 407.

⁴³ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. [online]. [cit. 2017-01-07] Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>, str. 409.

a vyděděného, potažmo tedy i důvod vydědění, ale především pro absenci dokazování důvodu vydědění, tedy rychlejší průběh řízení o pozůstalosti.

Pokud by zůstavitel nechtěl, aby o důvodu vydědění věděli všichni ostatní dědicové, může důvod uvést do samostatné listiny, na kterou poukáže v listině o prohlášení o vydědění. Tato možnost je dána § 1495 občanského zákoníku, kde je uvedeno, že listina má stejné právní účinky jako závěť, pokud tato listina splňuje její náležitosti, jestliže ne, tak tuto listinu lze použít pouze k vysvětlení zůstavitelovy vůle. Takovouto listinu lze uložit do úschovy vykonavateli závěti či některému z dědiců, a v případě, kdy vyděděný nepominutelný dědic zpochybní důvod svého vydědění, bude předložena pozůstalostnímu soudu.

Není-li dle § 1648 zůstavitelem uveden důvod vydědění, právo nepominutelného dědice na povinný díl přetrvává, ledaže se proti němu zákonný důvod vydědění prokáže. Zákonný důvod vydědění se prokazuje v řízení o pozůstalosti, tedy ve sporném řízení dle § 170 zákona o zvláštních řízeních soudních. V tomto řízení může dojít nejen k prokázání zákonného důvodu vydědění nepominutelného dědice, ale také k jeho popření, díky nové právní úpravě však toto nebrání tomu, aby se v průběhu řízení prokázal jiný, další důvod, pro který bude dědic vyděděn. Nově také není rozhodný stav v době sepsání listiny o prohlášení o vydědění, dle občanského zákoníku je nutné k platnému vydědění prokázat existenci zákonného důvodu až ke dni smrti zůstavitele.⁴⁴

Zároveň došlo k formulační změně jednotlivých důvodů a k rozšíření o jeden, další, důvod, kterým je možné dle § 1647 občanského zákoníku vydědit nepominutelného dědice, který je tak zadlužen nebo si počíná tak marnotratně, že je pochybnost, že zbude povinný díl pro jeho potomky, proto je také v předmětném paragrafu uvedeno, že tento povinný díl vyděděného bude zůstaven dětem vyděděného, není-li jich, tak poté jejich potomkům. Dále je také umožněno, aby zůstavitel vydědil nepominutelného dědice, který je dědicky nezpůsobilý, dle § 1646 odst. 2 občanského zákoníku.

Zákonnými důvody, pro které lze nepominutelného dědice vydědit, a které jsou obsaženy v § 1646 občanského zákoníku, jsou:

- nepominutelný dědic neposkytl zůstaviteli potřebnou pomoc v nouzi
- neprojevuje o zůstavitele opravdový zájem, jaký by projevoval měl

---

⁴⁴ Srov. ŠVESTKA, J.; DVORÁK, J.; FIALA J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-579-5, str. 359.

- nepominutelný dědic byl odsouzen pro trestný čin spáchaný za okolností svědčících o jeho zvrhlé povaze
- či vede trvale nezřízený život.

Jednotlivé důvody budou podrobněji probrány v následujících podkapitolách.

4.4.1 Vydědění nepominutelného dědice, který zůstaviteli neposkytl potřebnou pomoc v nouzi

Prvním ze zákonných důvodů vydědění je upraven v § 1646 odst. 1 písm. a) občanského zákoníku, kdy se jedná o neposkytnutí potřebné pomoci, a to v nouzi. „Základními předpoklady jsou, že (i) se zůstavitel ocitl v nouzi, (ii) potřebuje objektivně pomoc, a že (iii) potomek měl objektivně možnost se vůbec dozvědět o tom, že zůstavitel je v nouzi a potřebuje pomoc.“⁴⁵ Nouzi lze chápat nejen z materiálního hlediska, kdy se jedná především o nedostatek finančních prostředků a potažmo chudobu, ale také jsou do pojmu nouze zahrnuty i další okolnosti, jako například nemoc, jak zůstavitele, kdy si není sám schopen zajistit základní lidské potřeby, tak i osob jemu blízkých, či například živelné pohromy v podobě záplav či požáru.

Co se týká potřebnosti poskytnutí pomoci, tak jde o to, zda poskytnutí pomoci bylo z objektivního hlediska potřebné, kdy takovéto posuzování má zamezit svévoli ze strany zůstavitele.⁴⁶

Stejně tak je potřeba si uvědomit, že je potřeba zkoumat, zda nepominutelný dědic, jak již bylo zmíněno, mohl vědět o tom, že zůstavitel potřebuje jeho pomoc a také zda mu tuto potřebnou pomoc mohl poskytnout. Jde tedy opět o souhrn objektivních a subjektivních okolností, které je potřeba u každého případu individuálně zkoumat a posuzovat. Například pomoc nelze, dle mého názoru, očekávat od potomka, jehož zdravotní stav je totožný či horší než zdravotní stav zůstavitele. Stejně tak jako další zkoumanou okolností také může být fakt, kdy zůstavitel pomoc nepominutelného dědice odmítl.

Pro shrnutí prvního ze zákonných důvodů vydědění uvedu usnesení Nejvyššího soudu, který judikoval následující: „pro platnost vydědění z důvodu uvedeného v § 469a odst. 1 písm. a/ obč. zák. (nyní úprava uvedena v již zmiňovaném § 1646 odst. 1 písm. a) občanského zákoníku) je nezbytné, aby se zůstavitel ocitl v situaci,

⁴⁵ SVOBODA, J.; KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-266-3, str. 12.

⁴⁶ ŠUBRTOVÁ, J. Důvody vydědění. *Ad notam*. 1999, č. 5.

*kdy pro zdravotní či jiné potíže nastalé v důsledku onemocnění či věku, případně pro potíže způsobené jinými okolnostmi (např. přírodní katastrofou, požárem, povodní) potřebuje pomoc; kdy není schopen sám si, bez cizí pomoci, obstarat své základní životní potřeby (zdravotní, hygienické aj.). Současně musí jít o situaci, kdy o uvedené potřeby zůstavitele není postaráno jinak; kdy potomek má reálnou možnost zůstaviteli potřebnou pomoc poskytnout a kdy zůstavitel potomkem nabídnutou pomoc neodmítne. Neposkytnutí pomoci zůstaviteli ze strany potomka přitom musí odporovat dobrým mravům.*⁴⁷ Toto usnesení lze použít i na stávající právní úpravu především proto, že uvedený důvod vydědění se až tak oproti předchozí právní úpravě neliší. Byl formulačně pozměněn, kdy byla vypuštěna podmínka, která souvisela s dobrými mravy, tedy tak, že neposkytnutí pomoci v nouzi bylo v rozporu s již zmíněnými dobrými mravy, obsahově však důvod vydědění odpovídá.

4.4.2 Vydědění nepominutelného dědice, který o zůstavitele neprojevuje opravdový zájem, jaký by projevovat měl

Druhý zákonný důvod vydědění je uveden v § 1646 odst. 1 písm. b) občanského zákoníku, jedná se o důvod, kdy nepominutelný dědic neprojevuje opravdový zájem o zůstavitele, tedy takový zájem, jaký by projevovat měl. Již z formulace vyplývá, že je potřeba posuzovat trvalost takového nezájmu, kdy k tomu nasvědčuje právě volba slova „neprojevuje“. Důvodem vydědění by tedy dle mého názoru nemělo být opomenutí například návštěvy zůstavitele či jeho jmenin nebo narozenin.

Občanský zákoník také vyžaduje, aby projevený zájem byl opravdový, tedy aby nebyl nijak předstíraný či strohý. Toto je opět potřeba posuzovat individuálně s ohledem na veškeré okolnosti konkrétního případu, tedy objektivně přihlédnout k dobrým mravům či subjektivně k odlišnostem jednotlivých rodin, jak z hlediska sociálních poměrů, rodinných zvyků či náboženství.⁴⁸

Pro konkretizaci tohoto důvodu vydědění se musíme podívat na judikaturu Nejvyššího soudu ČR, ten ve svém usnesení ze dne 26. 2. 2014 uvádí:

„Zůstavitel může vydědit potomka (mimo jiné) z důvodu, že o zůstavitele trvale neprojevuje opravdový zájem, který by jako potomek projevovat měl [§ 469a odst. 1 písm. b) obč. zák.]. Zájem, který by potomek měl o zůstavitele projevovat,

⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2008, sp. zn. 21 Cdo 3772/2007

⁴⁸ Srov. MIKEŠ, J., MUZIKÁŘ, L. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-79-0, str. 98.

*je třeba posuzovat s přihlédnutím ke všem okolnostem konkrétního případu a ve spektru dobrých mravů, které se ve společnosti ustálily. Je-li skutečnost, že potomek trvale neprojevuje o zůstavitele opravdový zájem, důsledkem toho, že zůstavitel neprojevuje zájem o potomka, nelze bez dalšího dovodit, že by neprojevení tohoto zájmu potomkem mohlo být důvodem k jeho vydědění. Pro posouzení důvodů vydědění podle ustanovení § 469a odst. 1 písm. b) obč. zák. je třeba rovněž zjišťovat, zda potomek zůstavitele měl reálnou možnost o zůstavitele projevit opravdový zájem, který by jako potomek měl projevit, tj. zda zůstavitel měl sám zájem se s dítětem stýkat a udržovat s ním běžné příbuzenské vztahy. Vydědění totiž přichází v úvahu jen tam, kde zůstavitel o tento blízký příbuzenský vztah stojí, kde se ho nezájem potomků osobně citově dotýká, kde mu tento stav vadí, a nikoliv, jde-li o situaci, kdy je mu tento stav lhostejný, případně kdy k němu i podstatně přispěl.*⁴⁹

Z judikatury tedy lze dovodit, že se musí posuzovat vždy konkrétní okolnosti vydědění, tedy zda nepominutelný dědic měl možnost projevit zájem o zůstavitele, nebo zda nezájem nebyl oboustranný.

4.4.3 Vydědění nepominutelného dědice, který byl odsouzen pro trestný čin spáchaný za okolností svědčících o jeho zvrhlé povaze

Tento důvod vydědění, uvedený v §1646 odst. 1 písm. c) se oproti předchozí právní úpravě změnil především z pohledu výkladového a aplikačního. Osobně si myslím, že předchozí formulace „*byl odsouzen pro úmyslný trestný čin k trestu odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku*“ byla výkladově čistší, tedy že nebyl problém tento zákonný důvod vydědění prokázat pomocí pravomocného rozsudku soudu, avšak podle stávající právní úpravy bude potřeba se s daným rozsudkem seznámit, přesněji s jeho výrokem a především odůvodněním, tedy je zde větší míra individualizace. Nově také není potřeba, aby nepominutelný dědic byl odsouzen pro úmyslný trestný čin, neposuzuje se tedy, zda byl trestný čin spáchaný úmyslně či z nedbalosti, zkoumá se pouze zvrhlá povaha dědice, pachatele, přesněji okolnosti spáchání trestného činu svědčící o jeho zvrhlé povaze. Z tohoto vyplývá, že dle nové právní úpravy může být vyděděn i potomek pro spáchání trestného činu z nedbalosti, v takovém případě, si ale těžko dokáží

---

⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 02. 2014, sp. zn. 21 Cdo 1211/2013. [cit. 20. 11. 2016]. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/79E7186EE2436ADEC1257CA2004C3CF1?openDocument&Highlight=0,vyd%C4%9Bd%C4%9Bn%C3%AD.

představit trestný čin spáchaný z nedbalosti a zároveň za okolností svědčících o zvrhlé povaze pachatele. Což mě vede k názoru, že i nadále se bude jednat o trestné činy úmyslné, ale domnívám se, že k bližšímu vymezení takovýchto okolností je zapotřebí judikaturní činnosti vyšších soudů, která stanoví, co lze považovat za přípustné.

Ale alespoň pro představu, takový důvod vydědění by mohl být naplněn nepominutelným dědicem, který je odsouzen za úmyslný trestný čin spáchaný z přitěžujících okolností, tedy těch uvedených v § 42 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Přitěžujícími okolnostmi jsou činy spáchané po předchozím uvážení či s rozmyslem, ze ziskuchtivosti či pomsty, zavrženíhodné pohnutky, spáchané surový nebo trýznivým způsobem, pokud využije něčí nouze, tísně, bezbrannosti nebo závislosti, či spáchal trestný čin ke škodě dítěte, osoby blízké, těhotné, nemocné, zdravotně postižené, vysokého věku nebo nemohoucí.

„Poukaz na zvrhlou povahu je dostatečně vypovídající a umožňuje od sebe odlišit případy trestných činů, které si sankci dědického práva zasluhuje, aniž trestní sazba a uložený trest padají na váhu (chladnokrevná loupež nebo vražda, znásilnění, utýrání zůstavitelova zvířete), od případů, které pro vydědění nemohou mít rozumný význam (hospodská rvačka o děvče, exces z nutné obrany vysvětlitelný úzkostí napadeného, krádež z hladu apod.). Zvrhlou povahu pachatele je nutno posoudit nejen z hlediska obecné morálky, ale i se zřetelem k tomu, nakolik se konkrétní trestný čin dotýká zůstavitelovy cti a cti jeho rodiny (kdo byl sám odsouzen jako recidivista za opakované krádeže, těžko může vydědit potomka odsouzeného rovněž za krádež).“⁵⁰ Z uvedeného vyplývá, že potenciální dědic může být odsouzen pro trestný čin, s tím že pokud tento trestný čin teoreticky nesvědčí o jeho zvrhlé povaze, a tato případná zvrhlost dědice bude na posouzení pozůstalostního soudu, může i přes odsouzení tento dědic dědit.

4.4.4 Vydědění nepominutelného dědice, který vede trvale nezřízený život

Beze změny zůstal další zákonný důvod vydědění, tedy možnost vydědit nepominutelného dědice za vedení trvale nezřízeného života, který je uveden v § 1646 odst. 1 písm. d) občanského zákoníku.

Představu o pojmu nezřízený život si lze udělat ze soudní judikatury, přesněji z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2011, sp. zn. 21 Cdo 190/2010, „za

---

⁵⁰ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. [online]. [cit. 2017-01-07] Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>, str. 409.

*vedení nezřízeného života lze označit takové chování, které evidentně vybočuje z rámce obecné představy o chování v souladu s dobrými mravy. O trvalé vedení nezřízeného života pak půjde v takových případech, kdy chování vyděděného bude vykazovat známky kontinuálnosti (tedy nikoli jen nahodilosti či ojedinělosti) a dlouhodobosti, kdy již zpravidla nebude možné očekávat návrat k běžnému způsobu života tak, jak je vnímán většinou společností. Vedením nezřízeného života je proto na místě rozumět - v souladu s právní teorií - zejména závislost na alkoholu, drogách nebo hazardních hrách, zanedbání povinné výživy, zadlužování bez zjevné možnosti dluhy splácet, opatřování prostředků k životu nekalým způsobem, trvalé vyhýbání se práci či promrhávání rodinného majetku apod.*⁵¹

Při posuzování trvale nezřízeného život však bude za potřebí, přihlídnout také ke stylu života zůstavitele. Jak již bylo několikrát zmíněno, je důležité posoudit okolnosti konkrétního případu, aby například zůstavitel sám vedoucí nezřízený život, například drogově či hazardně závislý, nevydělil ze stejného důvodu nepominutelného dědice. Toto by se domnívám, bylo v rozporu s dobrými mravy, a proto nepřípustné.

4.4.5 Vydědění nepominutelného dědice, který zadlužen nebo si počíná marnotratně

Posledním zákonným důvodem vydědění, uvedeným v § 1647, je vydědění nepominutelného dědice, „*kteřý je tak zadlužen nebo si počíná tak marnotratně, že je tu obava, že se pro jeho potomky nezachová povinný díl*“. Toto je jedním z projevů základních zásad dědického práva, přesněji zásady zachování hodnot do budoucna, kdy jde o to zabránit zmaření samotného účelu dědění a potažmo poskytnout ochranu potomkům nepominutelného dědice.⁵²

Tuto ochranu potomků nepominutelného dědice spatřuji především ve formulaci podmínky, kterou je zůstavitel vázán zákonem, a která je uvedena ve větě druhé § 1647, tedy, že povinný díl nepominutelného dědice, kterého zůstavitel vydělí, zůstaví dětem vyděděného nepominutelného dědice, není-li jich, tak jejich potomkům. Tento povinný díl, který nepřipadl vyděděnému nepominutelnému dědici, musí zůstavitel zanechat všem dětem takového dědice, samozřejmě kromě těch, kteří byly také vydědění, jsou dědicky nezpůsobilí či se svého dědictví zřekly. Pro platnost takového vydědění je tedy potřeba, aby v době

⁵¹ Rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2011, sp. zn. 21 Cdo 190/2010.

⁵² ELIÁŠ, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, str. 672.

zůstavitelovy smrti měl vyděděný nepominutelný dědic alespoň jednoho potomka, bez něho nelze nepominutelného dědice vydědit.⁵³

Z formulace zmíněného paragrafu je také patrné, že postačí pouze takové zadlužení, přesněji jeho míra, která vyvolá obavu, že potomkům se nedostane ani toliko hodnoty jejich povinného dílu.

Dále pak je tento zákonný důvod vydědění, dle mého názoru, velmi blízký důvodu vydědění pro vedení trvale nezřízeného života, tedy v případě, kdy se chování nepominutelného dědice začíná podobat nezřízenému životu, ale ještě není naplněna podmínka trvalosti takového chování.

Otázkou zde je, zda pouhý fakt zadlužení má být pro zůstavitele důvodem vydědění nepominutelného dědice nebo zda záleží na tom, aby zadlužení bylo z dědicova zavinění. Dle názoru autorů Švestky, Dvořáka a Fialy doslovné znění zákona nasvědčuje spíše tomu, že rozhodující je objektivní fakt. Ale vše je potřeba, jak již bylo několikrát zmíněno, posuzovat dle konkrétních okolností případu. Tedy v případě, kdy je nepominutelný dědic sice zadlužen, avšak splácet zvládá a nemá to podstatný vliv na jeho majetkové poměry, pak nehrozí, že by se nezachoval povinný díl pro jeho potomky. Stejně tak jako se autoři domnívají, že nepominutelný dědic by neměl být vyděděn, tedy nebude trvat důvod vydědění. Pokud takový dědic svůj dluh splatil, je bezdlužný, a má tedy být platně vyděděn pouze dědic, jehož zadlužení, trvá v době smrti zůstavitele.⁵⁴

V případě marnotratnosti je potřeba přihlídnout dle zmíněných autorů ke stavu jeho majetku, potřeb či postavení. Marnotratnost se nemusí projevit ve ztrátách na majetku či zadlužení jako takovému, ale může souviset s užíváním alkoholu, psychotropních látek či lásce k hazardu, kdy tyto se nemusí projevit zadlužením nepominutelného dědice, ale stojí ho nemalé finanční prostředky.⁵⁵

V tomto případě vydědění z hlediska dědických sporů záleží, zda zůstavitel uvedl důvod vydědění či nikoliv. Uvede-li jej zůstavitel v prohlášení o vydědění, je k podání žaloby odkázán potomek, který tvrdí, že byl vyděděn neprávem, pokud však důvod není, k podání žaloby je odkázán ten, na jehož místě dědí.

Další otázkou, na kterou ukáže odpověď až následná praxe je ta, jak postupovat, pokud zůstavitel nezanechal svým pořízením potomkům vyděděného

---

⁵³ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-579-5, str. 368.

⁵⁴ Srov. ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-579-5, str. 366.

⁵⁵ Srov. ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-579-5, str. 367.

nepominutelného dědice jejich povinný díl. Jelikož toto není výslovně v zákoně uvedeno autoři Švestka, Dvořák a Fiala se přiklánějí k názoru, že takové vydědění není platné. A o povinný díl se má neplatně vyděděný nepominutelný dědic přihlásit dle § 1650 občanského zákoníku. Stejně tak jako v případě podílu na povinném dílu, který nenáležel těm potomkům vyděděného, kteří se ho zřekli, potažmo těm nezpůsobilým či platně vyděděným, má připadnout vyděděnému nebo přirůst ostatním dětem vyděděného. Zde by spíše smyslu ustanovení odpovídala druhá varianta.⁵⁶

4.4.6 Vydědění nepominutelného dědice, který je nezpůsobilý dědit

Jeden z prvních požadavků k tomu, aby mohl nepominutelný dědic dědit, je ten, že nesmí být vyloučen z dědického práva. K takovému vyloučení dojde v prvním případě vyděděním, právě již zmiňovaným aktivním jednáním zůstavitele, kterým vyloučí nepominutelného dědice zcela nebo zčásti z jeho práva na povinný díl. Zatímco druhý případ nevyžaduje toliko právní jednání ze strany zůstavitele, a označuje se dědická nezpůsobilost.

Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku uvádí: „*Dědická nezpůsobilost vylučuje z dědického práva osobu, která se dopustila činu, v jehož důsledku se stala nehodnou dědictví nabýt, protože by její podílení se na výhodách plynoucích z právního nástupnictví po zůstaviteli odporovalo zásadám spravedlnosti a obecné morálce. Důvody dědické nezpůsobilosti jsou v tom, že se určitá osoba dopustila tak těžkého poklesku vůči zůstaviteli, vůči některým osobám zůstaviteli zvláště blízkým, anebo vůči projevu jeho poslední vůle. Ten, kdo v okamžiku smrti zůstavitele není z těchto důvodů způsobilý dědit, je z dědictví vyloučen.*“⁵⁷ Proč ale vydědit někoho, kdo již dědicky nezpůsobilý je? Jak se můžeme v důvodové zprávě dočíst dále, vrací se toto ustanovení z předchozí právní úpravy především proto, že díky tomuto respektabilnímu projevu vůle zůstavitele nebude pochyb o tom, zda zůstavitel čin zakládající dědickou nezpůsobilost konkrétní osobě odpustil či nikoli.

---

⁵⁶Srov. ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-579-5, str. 368.

⁵⁷ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. [online]. [cit. 2017-01-07] Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>, str. 368.

4.4.6.1 Důvody dědické nezpůsobilosti

Dědická nezpůsobilost však konkrétně označuje případy, kdy dědici zbavuje jeho dědického práva přímo zákon. Týká se čtyř důvodů, které jsou vymezeny v § 1481 až 1483 občanského zákoníku. Pokud důvody dědické nezpůsobilosti existují, pozůstalostní soud k nim přihlíží z úřední povinnosti, tedy ex officio, ale v praxi pouze v takovém případě, kdy některý z účastníků řízení o pozůstalosti na takový důvod upozorní, tedy dá pozůstalostnímu soudu podnět.

Všechny důvody dědické nezpůsobilosti jsou vymezeny v jediném paragrafu, pro přehlednost ho uvedu raději celý, jedná se o § 1481 občanského zákoníku, který říká: *„Z dědického práva je vyloučen, kdo se dopustil činu povahy úmyslného trestného činu proti zůstaviteli, jeho předku, potomku nebo manželu nebo zavrženého činu proti zůstavitelově poslední vůli, zejména tím, že zůstavitele k projevu poslední vůle donutil nebo lstivě svedl, projev poslední vůle zůstaviteli překazil nebo jeho poslední pořízení zatajil, zfalšoval, podvrhl nebo úmyslně zničil, ledaže mu zůstavitel tento čin výslovně prominul.“*⁵⁸ Tento důvod se za prvé týká dědické nezpůsobilosti, která je zapříčiněna činem povahy úmyslného trestného činu spáchaný proti zůstaviteli, jeho manželu či registrovanému partnerovi, jeho potomku anebo předkovi. Domnívám se, že tento důvod dědické nezpůsobilosti se bude v praxi překrývat se zákonným důvodem vydědění nepominutelného dědice, který byl odsouzen pro trestný čin spáchaný za okolností svědčící o jeho zvrhlé povaze.

Zde bych chtěla podotknout, že takto zbaven svého dědického práva může být i osoba, která není trestně odpovědná z důvodu změny formulace důvodu dědické nezpůsobilosti proti předchozí právní úpravě. Například osoba mladší 15 let, která napadne a oloupí vlastní matku, otce či prarodiče, není trestně odpovědná z důvodu nedostatku věku, avšak dědické právo ztrácí, jelikož se dopustila činu, který má povahu úmyslného trestného činu, kdy důležité je právě to slovo: povahy. Pozůstalostní soud je dle občanského soudního řádu, přesněji § 135 odst. 1, spolu s § 1 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních, vázán rozhodnutím soudu, kde je stanoveno, že byl spáchán trestný čin, jestliže však dojde k absenci takového rozhodnutí, ať již právě z důvodu nedostatečného věku, z důvodu amnestie či duševní poruchy, která má za následek nepřičetnost takové osoby, je

---

⁵⁸ § 1481 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

na posouzení pozůstalostního soudu, zda se jedná o čin povahy úmyslného trestného činu.

Další důvod uvedený v § 1481 občanského zákoníku vylučuje z dědického práva osoby, které se dopustily zavrženíhodného činu proti poslední vůli zůstavitele. Kdy poslední vůli se rozumí pořízení pro případ smrti, tedy závěť, dědická smlouva či dovětek, stejně tak jako prohlášení o vydědění, negativní závěť, zrušení či odvolání závěti nebo prohlášení o vydědění, jelikož tato právní jednání zůstavitele mají bezpochyby dopad na to, zda bude potencionální dědic vyloučen z dědického práva. V občanském zákoníku se uvádí, že zůstavitel byl k projevu poslední vůle donucen nebo lstivě sveden, na vysvětlenou tedy dědic nepřípustně ovlivnil zůstavitel až do té míry, že zůstavitel pořídí pořízení pro případ smrti, které by bez tohoto vlivu nepořídil. Dále zůstavitelův projev překazil, ať už aktivním jednáním, ale i pasivním, tedy například nezajistí potřebou náležitost poslední vůle či poslední vůli podvrhne, a v neposlední řadě se zapříčiní o to, že poslední vůle zůstavitele se nenalezne, tedy, že ji zatají či úmyslně zničí, jak doslovně uvádí zmiňovaný paragraf.⁵⁹

Jak je uvedeno v § 1482, odstavci prvním: „*Probíhá-li v den zůstavitelovy smrti řízení o rozvod manželství zahájené na zůstavitelův návrh podaný v důsledku toho, že se manžel vůči zůstaviteli dopustil činu naplňujícího znaky domácího násilí, je zůstavitelův manžel vyloučen z dědického práva jako zákonný dědic.*“⁶⁰ Další, předposlední důvod, se tedy dle uvedeného vztahuje na konkrétní osobu, a to manžela. Manžel, jako zákonný dědic, je vyloučen ze svého dědického práva, pokud je v době smrti zůstavitele vedeno řízení o rozvod manželství. Toto má však dvě podmínky, které plynou ze zákonného textu. Takové to řízení musí být zahájeno na návrh zůstavitele a zároveň z důvodu, že se manžel vůči zůstaviteli dopustil činu, který naplňuje znaky domácího násilí. Důležité je však podotknout, že v tomto případě je však dědic, tedy manžel, vyloučen ze svého dědického práva pouze jako zákonný dědic, nikterak jako dědic testamentární. Zůstavitel má tak možnost pořízením pro případ smrti, manžela z dědění vyloučit nebo naopak i přes důvod vydědění, ustanovit ho jako dědice.

---

⁵⁹ Srov. SVOBODA, J.; KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-266-3, str. 7.

⁶⁰ § 1482, odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

Tento důvod vydědění tedy nastává v okamžiku, kdy zůstavitel podal návrh na rozvod manželství z uvedených důvodů a zemřel, tedy lze předpokládat, že důvody rozpadu manželství jsou na straně druhého manžela, avšak jak toto tvrzení dokázat, když řízení probíhá a tedy není rozhodnuto o rozvodu. Řízení bude zastaveno pro smrt zůstavitele bez vydání rozhodnutí ve věci, nebude zde tedy rozsudek, dle kterého bude prokázáno, že k násilí opravdu docházelo, že příčiny rozpadu manželství nese druhý manžel, popřípadě nebude dokázán opak. Toto celé bude ve sporném řízení řešeno pozůstalostním soudem.

Jak ale postupovat v případě kdy zůstavitel sepsal závěť, kterou manžela ustanovil dědicem, později však podal návrh na zahájení řízení na rozvod z důvodu domácího násilí, aniž by však závěť zrušil. Bude manžel dědit? Dle komentáře autorů Švestky, Dvořáka a Fialy ano, pokud nebude prokázáno, že došlo při domácím násilí k činu povahy úmyslného trestného činu, jak stanovuje § 1481 občanského zákoníku.⁶¹ Pro posouzení této otázky také bude potřeba v konkrétním případě zjistit, kdy došlo k domácímu násilí. Pokud by k němu docházelo ještě před sepsáním závěti jako takové, může být bráno to, že zůstavitel sepsal závěť ve prospěch druhého manžela, jako odpuštění takového činu.

V neposlední řadě obdobný důvod, kdy se musí jednat o konkrétní osobu, nyní rodiče a zároveň je tato osoba vyloučena ze svého dědického práva ze zákona. Takto postižen ztrátou svého práva je i rodič dítěte, zůstavitele, který byl zbaven rodičovské odpovědnosti a to z důvodu, že tuto rodičovskou odpovědnost zneužíval nebo ji z vlastní viny závažným způsobem zanedbával. Zde je výhodou to, že tento důvod dědické nezpůsobilosti je snadno prokazatelný rozsudkem soudu o zbavení rodičovské odpovědnosti. Pokud se podíváme do občanského zákoníku, zbavení rodičovské odpovědnosti nalezneme v § 871 občanského zákoníku, avšak pokud tuto úpravu porovnáme s již zmiňovaným § 1482, nalezneme rozdíl, a tím je slovní spojení „z vlastní viny“. Rozsudek opatrovnického soudu, na jehož základě byl rodič zbaven rodičovské odpovědnosti, nebude ve většině případů posuzovat, zda takový rodič zanedbával svou rodičovskou povinnost z vlastní viny, což dle mého názoru ani nebude potřeba, jelikož si nedokážu představit, jak by zneužití či zanedbání rodičovské odpovědnosti mohlo nastat bez úmyslného zavinění. V případě nedbalosti by

---

⁶¹ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-579-5, str. 34.

došlo k pozastavení rodičovské odpovědnosti, a tedy tento důvod by se nepoužil. I tak bude ale potřeba posuzovat subjektivní stránku daného případu a dle skutkových zjištění celou věc posoudit. Takže k jisté terminologické změně došlo, ale řekla bych, že na daný důvod to nemá vliv.

Stejně tak jako v předchozím případě, je rodič zbavený rodičovské odpovědnosti zbaven i zákonného dědického práva, nikoli však jako dědic z pořízení pro případ smrti, tedy závětní či smluvní dědická posloupnost omezena není. Na rozdíl od § 1481 občanského zákoníku zákonodárce zde nepočítá s tou variantou, kdy zůstavitel výslovně promine takovéto závadné jednání, avšak s ohledem na kogentní úpravu je potřeba dospět k názoru, že prominutí není možné.

Jak se ale vypořádat se situací, kdy je rodič sice zbaven své rodičovské odpovědnosti, avšak po odpadnutí důvodů je mu opět obnovena. Varianty jsou dvě. První je situace, podle které je rodič dědicky nezpůsobilý jen po tu dobu, kdy byl zbaven rodičovské odpovědnosti. Pokud by tedy dítě zemřelo v době, kdy je rodičovské odpovědnosti zbaven, dědit rodič nemůže. V případě, kdy před dosažením zletilosti dítěte, nabude opět rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu, spolu s tímto nabývá zpět i postavení možného zákonného dědice. Pak záleží na dítěti, jak po dosažení zletilosti své majetkové poměry upraví v pořízení pro případ smrti.

S tímto typem dědické nezpůsobilosti zároveň souvisí i dědická nezpůsobilost uvedená v § 1481 občanského zákoníku, tedy dědická nezpůsobilost z důvodu činu povahy úmyslného trestného činu a to tak, že pokud rodič bude zbaven rodičovské odpovědnosti pro tak závažné zanedbání, které má povahu právě činu povahy úmyslného trestného činu, pak to má za následek dědickou nezpůsobilost dle § 1481 občanského zákoníku pro všechny případy dědických titulů, a to bez dalšího.⁶²

Tyto dva důvody dědické nezpůsobilosti uvedené v § 1482, které vymezují dědickou nezpůsobilost mezi manželi a mezi rodiči a dětmi, jsou pro případ vydědění nepominutelného dědice nepoužitelné. Dalo by se říct, že dochází k dvojímu vyloučení nepominutelného dědice z jeho práva na povinný díl, kdy jednak k tomuto dojde z důvodu dědické nezpůsobilosti a dále pak vyděděním.

---

⁶² Srov. RADVANOVÁ, Senta a kol. *Rodina a dítě v novém občanském zákoníku*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2015. xvi, 197 stran. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-578-7, str. 100.

Tyto dvě možnosti mají však odlišný dopad na nepominutelného dědice, jak uvádí publikace Rodina a dítě v novém občanském zákoníku: „*V případě relativní dědické nezpůsobilosti podle § 1483 ObčZ obecně platí, že potomek toho, kdo je vyloučen z dědického práva, nastupuje při zákonné dědické posloupnosti na jeho místo, i když vyloučený přežije zůstavitele. V případě vydědění avšak platí jiné pravidlo. Přežije-li vyděděný potomek zůstavitele, nedědí ani potomci vyděděného potomka, ledaže zůstavitel projeví jinou vůli (§ 1646 odst. 3 ObčZ). Jen v případě, nedožije-li se vyděděný potomek smrti zůstavitele, budou jeho potomci dědit, ovšem s výjimkou těch, kteří jsou samostatně vyloučeni z dědického práva. Vydědění pro důvody relativní dědické nezpůsobilosti tedy dává možnost vyloučit z práva na povinný díl i potomky takto nezpůsobilého dědice, pokud dědicky nezpůsobilý potomek, který byl z takového důvodu i vyděděn, přežije zůstavitele.*“⁶³

Nezpůsobilý dědic tedy nedědí, nemůže se stát dle § 1594 odst. 1 ani odkazovníkem a dle § 1645 občanského zákoníku nemá právo na povinný díl. Jediná výjimka nastává při výpočtu povinného dílu nepominutelného dědice, v takovém případě se na nezpůsobilého dědice hledí, jako by mu dědické právo náleželo. A zároveň na místo nezpůsobilého dědice nastupují při zákonné dědické nezpůsobilosti další dědici.

I přes toto se v určitých případech do popředí dostává vůle zůstavitele, a to především v situacích, kdy zůstavitel například výslovně promine dědici jeho protiprávní čin, tedy v prvních dvou případech zákonné dědické nezpůsobilosti.⁶⁴ Jelikož zákon výslovně neuvádí, v jaké formě má dojít k prominutí, zůstavitel svou vůli projeví třeba tím, že sepíše závěť a v ní bez vší pochybnosti povolá tohoto dědice. V takovém případě zákonná překážka odpadá a je respektována poslední vůle zůstavitele.

Nepominutelný dědic může být tedy vyloučen ze svého dědického práva, dle předchozího, jak z důvodu vydědění a dědické nezpůsobilosti, ale také z důvodu zřeknutí se svého práva, stejně tak jako v případě odmítnutí či vzdání se dědictví. Proto bych se těmto dalším možnostem ráda věnovala dále.

---

⁶³ RADVANOVÁ, Senta a kol. *Rodina a dítě v novém občanském zákoníku*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2015. xvi, 197 stran. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-578-7, str. 105.

⁶⁴ V případě dědické nezpůsobilosti uvedené v odst. 1 a 2 není výslovně uvedeno, že tyto lze prominout, dle komentáře autorů Švestky, Dvořáka a Fialy je toto možné, i když postačí, že zůstavitel ustanovil v pořízení pro případ smrti manžela nebo rodiče dědicem.

4.5 Zřeknutí se dědického práva

Předchozí právní úprava ustanovení o zřeknutí se dědického práva neobsahovala především proto, že obsahovala výslovný zákaz, uvedený v § 574 odst. 2 občanského zákoníku 1964, tedy že nikdo se nemůže vzdát práv, jež mohou vzniknout teprve v budoucnu. V praxi to znamenalo, že se za života zůstavitele nemohly vyřešit budoucí majetkové otázky, tedy kdo z potenciálních dědiců nabude jakou část pozůstalosti. Byla zde i snaha řešit to pomocí jakýchsi rodinných dohod, avšak tyto nebyly právně závazné a zároveň i přes jejich uzavření vedly k nejistotě a ke sporům v rodině, které ústily až v dědické spory v řízení o pozůstalosti.

V současné právní úpravě již tato možnost je, přesněji v § 1480 občanského zákoníku, který stanovuje, že dědického práva, které má teprve vzniknout, se lze jen zříci, nelze jej převést ani s ním jinak naložit. Následná, podrobná úprava je obsažena v § 1484 občanského zákoníku, z kterého plyne, že zřeknutí se dědického práva, respektive práva na povinný díl, je situací, kdy se potenciální dědic ještě za života zůstavitele smlouvou s ním zřekne svého práva, stejně tak jako nepominutelný dědic svého práva na povinný díl, ne však určité věci z pozůstalosti.

Jelikož dědické právo ještě neexistuje, pak ten, kdo se zříká svého práva, ničeho nepozbývá, stejně tak jako ten, v jehož prospěch je zřeknutí činěno nic nezískává, tak toto zřeknutí nemá povahu darování, ani jiného majetkového převodu. A právě proto, že se jedná o právo budoucí, tak věřitelé osoby, která se zřekla dědického práva, práva na povinný díl, se nemohou s úspěchem dovolávat jeho relativní neúčinnosti. Dědic, který se svého dědického práva zříká, ztrácí jej obecně, tedy ze všech titulů, ze kterých by mohlo jeho dědické právo vzniknout. Zároveň se to vztahuje i na dědění ze závěti či dědické smlouvy, které byly uzavřeny ještě před zřeknutím, v případě dědické smlouvy tak dojde k jejímu zrušení.⁶⁵

Zřeknutí se dědického práva je proveditelné pouze jako dvoustranné smluvní ujednání, pro které je ze zákona povinnou formou forma veřejné listiny, jedná se tedy o notářský zápis o právním jednání.⁶⁶ Zároveň se takovýto notářský zápis

---

⁶⁵ Srov. ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-579-5, str. 40.

⁶⁶ Srov. § 3026 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

eviduje v Evidenci právních jednání pro případ smrti, aby i po smrti zůstavitele byla smlouva vždy k dispozici. Smluvními stranami této smlouvy jsou zůstavitel a potenciální dědic. Potenciálním dědicem se rozumí budoucí dědic ze zákona, kdy v tomto případě se může jednat o potenciální dědice, který by dědil v jakékoli dědické třídě či dědice z pořízení pro případ smrti. Dále pokud se týká zřeknutí se práva na povinný díl, je jasné, že coby potenciální dědic je zde nepominutelný dědic. A v neposlední řadě zůstavitelem se pro případ zřeknutí rozumí jedna osoba. Vždy se totiž toto dvoustranné smluvní ujednání týká jen dvou osob. V případě, kdy se dítě chce zřeknout svého dědického práva vůči oběma svým rodičům, toto nelze zároveň, v praxi tedy bude muset dojít k uzavření dvou samostatných smluv.

V občanském zákoníku nejsou pro osoby uzavírající tuto smlouvu stanoveny žádné zvláštní podmínky. Obecně lze tedy říci, že je potřeba plná svéprávnost těchto osob, přesněji, aby byly plně svéprávné v rozsahu právního jednání, tedy uzavření smlouvy. Pokud by se jednalo o osobu nesvéprávnou či nezletilou, smlouvu uzavírá zákonný zástupce anebo rodič, zároveň ale v případě kdy by se jednalo o zřeknutí dědického práva, kdy zůstavitelem je právě rodič, došlo by ke střetu zájmu. V takovém případě soud jmenuje dítěti opatrovníka.⁶⁷

Zřeknutí tedy může být, dle předchozího, obecné (bez vztahu k nějaké osobě), popřípadě činěno ve prospěch konkrétní osoby, s touto situací však občanský zákoník spojuje vyvratitelnou právní domněnku, podle níž je takovéto zřeknutí platné pouze v případě, že tato obmyšlená osoba se stane dědicem. Nestane-li se tak však z jakéhokoli důvodu, dědické právo nadále náleží osobě, která se ho zřekla.

V případě nepominutelného dědice dochází zřeknutím se dědického práva i zřeknutím se jeho práva na povinný díl, avšak zřeknul-li se jen práva na povinný díl, je zachováno jeho právo z pořízení pro případ smrti či ze zákona a zároveň pak zůstavitelovi odkazovníci a dědicové nebudou mít své právo zatížené povinnostmi k vyplacení či dorovnání povinného dílu nepominutelného dědice. V situaci, kdy zůstavitel žádné pořízení pro případ smrti neseptíše, zruší jej nebo z nějakého důvodu povoláný dědic, dědicové, nedědí, pak zůstává nepominutelnému dědici zachováno jeho právo ze zákonné dědické posloupnosti

---

⁶⁷ Srov. § 892 odst. 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

a může nastat situace, že bude dědit.⁶⁸ Z předchozího tedy plyne, že potenciální dědic, který není nepominutelným dědic, se zříká jen svého dědického práva.

Není-li ve smlouvě ujednáno něco jiného má zřeknutí dědického práva účinky i na potomky toho, kdo se zřekl.⁶⁹ V tomto případě se zřeknutí vztahuje i na děti jak narozené tak nenarozené, stejně tak není důležité, zda se jedná o situaci, kdy se ten, kdo se zřekl, dožil smrti zůstavitele, zemřel společně s ním, či dokonce zemřel před ním.

Na závěr této kapitoly, bych se ráda vrátila k již zmíněnému § 1480, části věty za středníkem. Je zde uvedeno, že budoucí dědické právo nelze převést ani s ním jinak naložit. Jedná se jak o právo na celou pozůstalost, tak jen podíl z ní. Nelze tedy uzavřít smlouvu o zcizení dědického práva před smrtí zůstavitele, jelikož k takové by se v řízení o pozůstalosti nepřihlíželo. Toto vyplývá z § 1714, který se týká zcizení dědictví. Zároveň nelze uzavírat ani žádné jiné smlouvy, ať už úplatné či bezúplatné, jejímž předmětem by bylo právě dědické právo, stejně tak jako dohody, kdy by se dva potenciální dědicové dohodli, že po smrti zůstavitele dojde ze strany jednoho z nich ke zřeknutí se ve prospěch druhého, vzdání se práva či odmítnutí.

4.6 Odmítnutí dědického práva

Odmítnutí je upraveno v § 1485 a následujících občanského zákoníku. Tento institut odmítnutí dědického práva se vztahuje na závětní dědice a odkazovníky, kteří se díky tomuto mohou vzdát dědictví a zároveň v případě, kdy je zde nepominutelný dědic a jeho právo na povinný díl, tak odmítnou i povinnost z tohoto práva vyplývající.

V případě odmítnutí se vzhledem k předchozí právní úpravě jedná o institut, který se v podstatných rysech shoduje, avšak rozdíly se najdou. Jde především o to, že smluvní dědic může odmítnout dědictví jen tehdy, pokud to nevyklučuje dědická smlouva, nepominutelný dědic může dědictví odmítnout s výhradou povinného dílu či ustanovení, dle kterého po uplynutí lhůty k odmítnutí dědictví, takové právo zaniká.⁷⁰

---

⁶⁸ Samozřejmě ne v případě kdy by se zřekl svého dědického práva.

⁶⁹ § 1484 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

⁷⁰ Srov. ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-579-5, str. 45

Na rozdíl od dříve zmiňovaného zřeknutí se dědického práva se jedná o jednostranné právní jednání dědice, lze jej učinit až po smrti zůstavitele a musí být učiněno výslovným prohlášením vůči soudu, je univerzální, tedy pro dědění z jakéhokoli titulu.

Pokud nastane situace, kdy dědictví odmítnou všichni závětní dědicové a odkazovníci a nebylo-li zřízeno nástupnictví (§1507)⁷¹, nastoupí dědění ze zákona. Odmítnou-li dědictví jen někteří z nich, pak se postupuje dle pravidel uvedených v § 1499 a následují občanského zákoníku, kdy mohou mít práva na dědictví zákonní dědicové, stejně tak jako nepominutelný dědic, nebo takto uvolněné podíly případnou, přirostou, těm, kteří své dědictví neodmítli, na nich poté bude vypořádat pohledávku nepominutelného dědice.

V případě, kdy odmítne dědictví právě nepominutelný dědic, pak jemu výslovně občanský zákoník umožňuje odmítnout s výhradou povinného dílu. Jak uvádí komentář autorů Švestky a Fialy: „*Při vyrozumívání o dědickém právu takového dědice je třeba jej upozornit na možnost výhrady povinného dílu i na skutečnost, že odmítne-li dědictví bez této výhrady, nebude mít na povinný díl právo.*“ Otázkou v tomto případě zůstává, zda místo odmítnuvšího nepominutelného dědice mají dědit jeho děti, dle § 1635 odst. 2 občanského zákoníku, s tím, že by pak tímto získali v případě zákonné dědické posloupnosti jak povinný díl, tak i dědický podíl. Zde souhlasím s autory, kteří uvádí, že děti odmítnuvšího dědice by již neměly mít dědické právo. Odůvodněním v tomto případě je fakt, že nepominutelný dědic, který odmítl dědictví, nebude již dědicem, ale pouze věřitelem s právem na výplatu peněžní částky rovnající se jeho povinného dílu, a právě tímto přijal povinný díl pro sebe i své potomky.⁷²

Na závěr ještě něco k lhůtám. Dle § 1487 občanského zákoníku lze dědictví odmítnout do 1 měsíce od vyrozumění soudu, který dědice vyrozumí o jeho právu odmítnout a následcích takového odmítnutí. Pokud má dědic bydliště v zahraničí, tato lhůta se prodlužuje na 3 měsíce. Z důležitých důvodů zároveň

---

⁷¹ § 1507 zákona č. 89/2012 Sb. občanského zákoníku: „*Zůstavitel může pro případ, že dědictví nenabude osoba, kterou povolal za dědice, povolat této osobě náhradníka; také náhradníkům může povolat postupně další náhradníky. Povolá-li zůstavitel takto několik náhradníků, dědí ten, který je ve výčtu nejbližší osobě, která dědictví nenabyla.*“

⁷² ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-579-5, str. 46

může soud lhůtu prodloužit. Jak již bylo uvedeno, uplynutím lhůty právo odmítnout dědictví zaniká.

4.7 Vzdání se dědictvého práva

V případě vzdání se dědictvého práva se jedná o dohodu dvou a více dědiců, kteří dědictví neodmítli, kdy tato dohoda musí být učiněna před soudem v rámci řízení o pozůstalosti, a jeden dědic se vzdá dědictví ve prospěch jiného. Ten, v jehož prospěch dochází ke vzdání se dědictvého práva, se stává dědicem na místo původního, stejně tak jako se na jeho místo dostává coby účastníka v řízení o pozůstalosti. Dědic, který takto získává dědictví, s touto dohodou musí souhlasit, jinak by se k tomuto úkonu nepřihlíželo, především proto, že obecně z povahy právního jednání dvoustranného či vícestranného nemůže k uzavření dohody dojít bez souhlasu jedné ze stran.

Vzdá-li se svého práva na povinný díl, nepominutelný dědic, má toto následek i pro jeho potomky. Potomkům tedy nevznikne právo na povinný díl, stejně tak jako na ně nepřejde dědictvé právo, obdobně jako v případě, kdy dědic dědictvé právo odmítl.

Odstavec druhý § 1490 občanské zákoníku zároveň uvádí, že v případě, kdy dědic byl vázán příkazem, nařízením odkazu nebo jiným opatřením, kterým zůstavitel obtížil dědice, přesněji aby splnil takové opatření osobně, nezbavuje se vzdáním se dědictví tohoto opatření.

V případě vzdání se dědictví se obdobně použijí ustanovení § 1714 až 1720, tedy zcizení dědictví. K tomuto bych ráda uvedla rozdíly, které spočívají v tom, že zcizit dědictví může po smrti zůstavitele již potenciální dědic, oproti tomu vzdát se dědictví může jen ten, kdo byl již o svém dědictvé právu poučen a dědictví neodmítl. Podstatný rozdíl také je v osobách, kterým lze dědictví zcizit, jedná se v podstatě o kohokoli, kdo má právní osobnosti. Na rozdíl od vzdání se dědictví, v takovém případě musí být osoby ve vztahu spoludědiců. A v neposlední řadě co do formy obou smluv. Zcizení dědictví vyžaduje formu veřejné listiny, přesněji notářského zápisu, kdežto vzdání se dědictví se provádí jen před soudem, tedy formou soudního protokolu.

Zde bych ráda ještě podotkla, že v souvislosti s § 1720 jsou ten, kdo dědictví odmítl a ten, kdo přijal, zavázáni společně a nerozdílně věřitelům za dluhy zůstavitele. V tomto případě zde vyvstává otázka, do jaké míry je zde za dluhy

vázán dědic, který se dědictví vzdal, když takto učinil ještě v době, kdy nebyl poučen o právu na výhradu soupisu pozůstalosti, popřípadě ve lhůtě, ve které se vyjadřuje k uplatnění takového práva, v době, kdy uplatnil výhradu soupisu, soupis však nebyl ještě proveden a dědic se dědictví vzdal. Zároveň dědic, který dědictví přijal, má možnost uzavřít s ostatními dědici dohodu o rozdělení dědických podílů, dle § 1693 občanského zákoníku, či dle § 1694 a násl. dohodu o rozdělení dědictví, kdy těmito dohodami se změní velikosti dědických podílů, a potažmo i odpovědnost za splnění dluhů zůstavitele. Dle názorů autorů Švestky, Dvořáka, Fialy je odpovědnost dědice, který se dědictví vzdal stejná, jako odpovědnost dědice, který dědictví přijal.⁷³ V tomto bodu se komentáře shodují. Dle komentáře autorů Fialy, Drápala a kol. se nemůže vzdání se dědického práva dotknout práv třetích osob, zejména věřitelů, jsou tedy povinni plnit společně a nerozdílně.⁷⁴

Stejně tak jako v mnoha případech, zde vyvstaly i další otázky, které se vyřeší až následnou soudní praxí. V tomto případě se jedná o to, zda dědic, který se vzdal svého dědického práva, o toto právo přišel natrvalo. Tedy pokud se bude dodatečně projednávat pozůstalost, která se objevila až v průběhu řízení, například se objeví další majetek, zda se tento dědic má znovu účastnit tohoto jednání. Zde se přikláním k názoru autorů, kteří se domnívají, že dědic, který se vzdal dědictví, dědicem přestává býti, stejně tak jako přijde o postavení účastníka v pozůstalostním řízení jednou provždy.

---

⁷³ Srov. ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-579-5, str. 63

⁷⁴ Srov. ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-579-5, str. 73

5 Závěr

Cílem mé diplomové práce byla snaha popsat současnou právní úpravu nepominutelného dědice a jeho vydědění, popsat změny, které nastaly s novou právní úpravou a pokusit se o co nejsystematičtější pojetí této části dědického práva. Dovoluji si tvrdit, že cíl, který jsem si stanovila, jsem splnila a danou problematiku jsem poznala a teoreticky popsala.

Jak jsem již v úvodu této diplomové práce uvedla, toto téma jsem si zvolila zejména z důvodu přijetí nového občanského zákoníku, zákona č. 89/2012 Sb., a také z důvodu, že dědické právo je jedno z mála právních odvětví, které zasáhne do života každého člověka. Proto se domnívám, že alespoň základní znalost nejen institutu nepominutelného dědice a jeho vydědění je přinejmenším pro každého praktická.

Při vypracovávání diplomové práce jsem vycházela především z textu občanského zákoníku, z důvodové zprávy k zákonu č. 89/2012 Sb., občanskému zákoníku, komentářů, odborné literatury, odborných článků a judikatury.

Vlastní text diplomové práce je rozčleněn do třech kapitol, které jsou dále děleny do jednotlivých podkapitol. V první kapitole jsem se věnovala vymezení pojmu nepominutelný dědic, právu na povinný díl a dalším právům, stejně tak jako postavení nepominutelného dědice v řízení o pozůstalosti. Samostatná podkapitola je věnována právu na zaopatření, které je úzce spjata s ochranou nepominutelného dědice.

Povinný díl je obsahem druhé kapitoly, kdy povinný díl představuje právo nepominutelných dědiců. V této kapitole jsem se věnovala právě samotnému pojmu povinný díl, jeho velikosti, výpočtu, zápočtu a následné výplatě. Pojednávám především o pojmech jako zjištění hodnoty majetku, jeho soupis, jednotlivé zápočty na povinný díl a s tím související výplatu v penězích, formou odbytného nebo vydáním určité věci z pozůstalosti.

Poslední, třetí kapitola je věnována vydědění. Pokusila jsem se popsat, k čemu vydědění vede a jaké náležitosti musí obsahovat prohlášení o vydědění. V samostatné podkapitole jsem se zaměřila na vydědění mlčky a po právu a negativní závěti. Jednou z nejdůležitějších podkapitol je ta, která se týká jednotlivých zákonných důvodů vydědění. Zaměřila jsem se na jejich vymezení, přiblížení jejich formulačních změn a porovnání s předchozí právní úpravou.

V neposlední řadě jsem závěrečnou část diplomové práce věnovala dalším způsobům vyloučení nepominutelného dědice z jeho dědického práva, tedy zřeknutí se svého práva, odmítnutí či vzdání se dědictví.

Nová právní úprav je v určitých částech, dle mého názoru, změnou k lepšímu, stejně tak jako v mnohých případech vyvolává spousty otázek a výkladových rozporů, které vysvětlí až následná judikaturní činnost vyšších soudů. Institut nepominutelného dědice a jeho ochrana má v právním řádu nezastupitelnou funkci a společně s vyděděním tvoří jakési protipóly, které se vzájemně vyvažují. Kladně hodnotím zmenšení velikosti povinných dílů zletilých a nezletilých potomků, kdy se domnívám, že toto je co do velikosti postačující. Významnou kladnou změnou je dále, dle mého, konstrukce povinného dílu. V předchozí právní úpravě měl nepominutelný dědic přímo účast na majetku zůstavitele, což v důsledku vedlo k nedobrovolnému spoluvlastnictví dědiců a následným četným sporům. V současnosti má v závěti opominutý nepominutelný dědic právo na výplatu peněžní částky ve výši povinného dílu, tedy nárok vůči dědicům a odkazovníkům.

Oproti tomu příliš pozitivně nehodnotím zákonné důvody vydědění, které jsou vymezeny příliš obecně a jednotlivé pojmy jsou příliš abstraktní. I když vím, že zákon nemůže obsáhnout všechny konkrétní případy vydědění, tak se domnívám, že by zároveň neměly jednotlivé pojmy, jako například opravdový zájem či zvrhlá povaha, poskytovat zůstaviteli libovůli v interpretaci a v důsledku i pocit právní nejistoty. Zůstavitel si nemůže být v době soupisu prohlášení o vydědění jist, že nepominutelný dědic bude opravdu vyděděn, záleží totiž na posouzení pozůstalostního soudu, zda dle jeho uvážení dojde k naplnění důvodu vydědění.

Resumé

The aim of my thesis was mainly an effort to describe the current legislation forced heir and disinheritance. Describe the changes that have occurred with the new legislation and to attempt what most systematic approach to this part of the law of succession.

This topic I chose mainly because of the adoption of the new Civil Code, and also because the right of inheritance is one of the few legal branches, which have affect on the life of every person. In drawing up this thesis, I relied mainly from the text of the Civil Code, the Explanatory Memorandum to the Act. No. 89/2012 Coll., Civil Code, literature, technical articles and case law.

The text of the thesis is divided into three chapters which are further divided into individual sections. The first chapter deals with the definition sidestepped heir, the right to Legitime and other rights, as well as the position of forced heir the management of the estate. A separate section is devoted to the right to maintenance. Legitime the contents of the second chapter, which is a mandatory part of the law not be ignored heirs. This chapter is devoted to the concept of a mandatory part of its size, calculating, credit and subsequent payday. Finally, the third chapter is devoted to disinheritance. I tried to describe the consequences of disinheritance and what requirements must include a declaration of disinheritance. In a separate subchapter I focused on disinheritance silence and rightly wills and negative. One of the most important subchapter is the one that contains the legal reasons for disinheritance. At the end of my thesis is devoted to the exclusion of other ways forced heir of his inheritance law, a waiver or refusal or renunciation of inheritance.

In my opinion new legislation is in certain areas a change for the better and for the worse. Raises a lot of questions that explain the activity to follow courts. Institute forced heir and its protection has in the legal system and the irreplaceable function together with form disinheritance a kind of opposites that balance. I positively evaluate reduce the size of the mandatory parts of minors and adult offspring when I think that this is sufficient. A significant positive change is the construction of compulsory work in the previous legislation had sidestepped direct heir participation in the property of the deceased, which in turn led to involuntary heirs of ownership and subsequent numerous disputes. At present in the will

leavened sidestepped heir to the payment of sums of money in a mandatory component, a claim against the heir and legatee.

In contrast negatively evaluate the legal grounds for disinheritance, which are defined too generally and the individual concepts are too abstract.

Zdroje

Literatura

- [1] BEDNÁŘ, Václav a kol. *Nový občanský zákoník*. Vydání první. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, o.p.s., 2015. 245 stran. ISBN 978-80-87236-25-3.
- [2] BEDNÁŘ, V. Testamentární dědická posloupnost. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-292-9.
- [3] BÍLEK, P.; ŠEŠINA, M. *Dědické právo v předpisech let 1925 – 2001*. Zákony s poznámkami. Praha: C. H. Beck, 2001. ISBN 80-7179-590-9.
- [4] CHROMÁ, Marta. *Právní překlad v teorii a praxi: nový občanský zákoník*. Vydání první. Praha: Karolinum, 2014. 270 stran. ISBN 978-80-246-2851-6
- [5] DVOŘÁK, J.; ŠVESTKA, J.; ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné*. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. ISBN 978-80-7478-326-5.
- [6] DVOŘÁK, J.; MALÝ, K. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Vydání 1. Praha: Wolters Kluwer, 2011. ISBN 978-80-7357-753-7.
- [7] ELIÁŠ, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2.
- [8] ELIÁŠ, K. a kol. *Občanské právo pro každého. Pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-493-4.
- [9] FIALA, R. *Přehled judikatury ve věcech dědických*. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-182-X.
- [10] FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-579-5.
- [11] FIALA, Roman a kol. *Občanský zákoník IV. komentář / § 1475-1720, Dědické právo*. 1. vydání. V Praze: Nakladatelství C.H. Beck, s.r.o., 2015. xi, 633 stran. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-570-1.
- [12] HURDÍK, J. et. al. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-377-3.
- [13] KINCL, J.; URFUS, V.; SKŘEJPEK, M. *Římské právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-031-1.
- [14] KRČMÁŘ, Jan a SPÁČIL, Jiří, ed. *Právo občanské, Právo rodinné, Právo dědické*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 153, 158 stran. Klasická právnická díla. ISBN 978-80-7478-411-8.
- [15] MIKEŠ, J., MUZIKÁŘ, L. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-79-0.
- [16] NOVOTNÝ, P.; NOVOTNÁ, M. *Nový občanský zákoník, Dědické právo*. Praha: Grada Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-5168-9.
- [17] RADVANOVÁ, Senta a kol. *Rodina a dítě v novém občanském zákoníku*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2015. xvi, 197 stran. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-578-7.
- [18] ROUČEK, F.; SEDLÁČEK, J. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl III*. Praha: V. Linhart, 1936. Reprint původního vydání. Praha: Codex Bohemia, 1998. ISBN 80-85963-74-4.
- [19] SCHELLE, K.; TAUCHEN, J. *Občanské zákoníky*. Ostrava: KEY Publishing, 2012. ISBN 978-80-7418-146-7.

- [20] SCHELLE, K.; SCHELLEOVÁ, I. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*. Praha: Linde, 2013. ISBN 978-80-7201-931-1.
- [21] SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Dědictví a dědické právo*. Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1659-3.
- [22] SKŘEJPEK, M. *Římské soukromé právo. Systém a instituce*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-334-6.
- [23] SVOBODA, J.; KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-266-3.
- [24] SVOBODA, K; TLÁŠKOVÁ, Š; VLÁČIL, D.; LEVÝ, J. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-297-7.
- [25] ŠVESTKA, J; DVOŘÁK, J.; FIALA J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-579-5.
- [26] VRAJÍK, M. *Judikatura nejvyššího soudu z pohledu nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích*. Olomouc: Anag, 2014. ISBN 978- 80-7263-846-8.

Právní předpisy

Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky, ze dne 29. 5. 1997, sp. zn. 2 Cdon 176/96.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 1. 2004, sp. zn. 30 Cdo 2214/2002.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. 8. 2003, sp. zn. 21 Cdo 633/2002.

Nález Ústavního soudu ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 7. 2008, sp. zn. 21 Cdo 3772/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 6. 9. 2012, sp. zn. 21 Cdo 3329/2010.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 9. 1997, sp. zn. 2 Cdon 86/97.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 15. 5. 2007, sp. zn. 21 Cdo 688/2006.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 9. 2009, sp. zn. 21 Cdo 1912/2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. 3. 2013, sp. zn. 21 Cdo 1065/2013.
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 11. 2011, sp. zn. 21 Cdo 190/2010..
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 10. 2012, sp. zn. 21 Cdo 3977/2010.

Odborné články

ELIÁŠ, K. Základní pojetí návrhu úpravy dědického práva pro nový občanský zákoník. *Ad notam*. 2003, č. 5.
HORÁK, O. Ochrana nepominutelných dědiců a povinný díl. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2012, č. 3.
MEDUNOVÁ, R. Dědic, který nemá být opomenut. *Ad notam*. 2009, č. 5.
HORÁK, O. Tzv. nepominutelný dědic v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*. 2014, č. 11.
KAWULOK, J. Vydědění - právní úprava a praxe. *Ad Notam*. 1999, č. 4.
KITTEL, D. Neopomenutelný dědic není dědic. *Ad notam*. 2011, č. 2.
LUŽNÁ, R. Dědická nezpůsobilost a vydědění. *Právní rádce*. 2007, roč. 15, č. 1.
MUZIKÁŘ, L. Nabývání dědictví. *Sborník statí z diskusních fór o rekonstrukci občanského práva*. 2006.
ŠUBRTOVÁ, J. Důvody vydědění. *Ad notam*. 1999, č. 5.
TLÁŠKOVÁ, Š. Aktuálně k návrhu nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích. *Ad notam*, 2011, č. 2.
WAWERKA, K. Jaké dědické právo? *Ad notam*, 2004, č. 2.

Internetové zdroje

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Dostupné na: http://www.kr-ustecky.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1678741

KOHOUTEK, Jan. Nepominutelný dědic jako účastník řízení o pozůstalosti. *Ad Notam*. Vydává Notářská komora ČR, 2015. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_238-nepominutelny-dedic-jako-ucastnik-rizeni-o-pozustalosti

KOLMAN, P. Vydědění dnes a dle nového občanského zákoníku (NOZ). *Bulletin – advokacie.cz*. 2013. Dostupné na: <http://www.bulletin-advokacie.cz/vydedeni-dnes-a-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku-noz>

PILÍK, V. Tzv. negativní závěť. *Právní prostor*. 2014. Dostupné na: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/tzv-negativni-zavet>